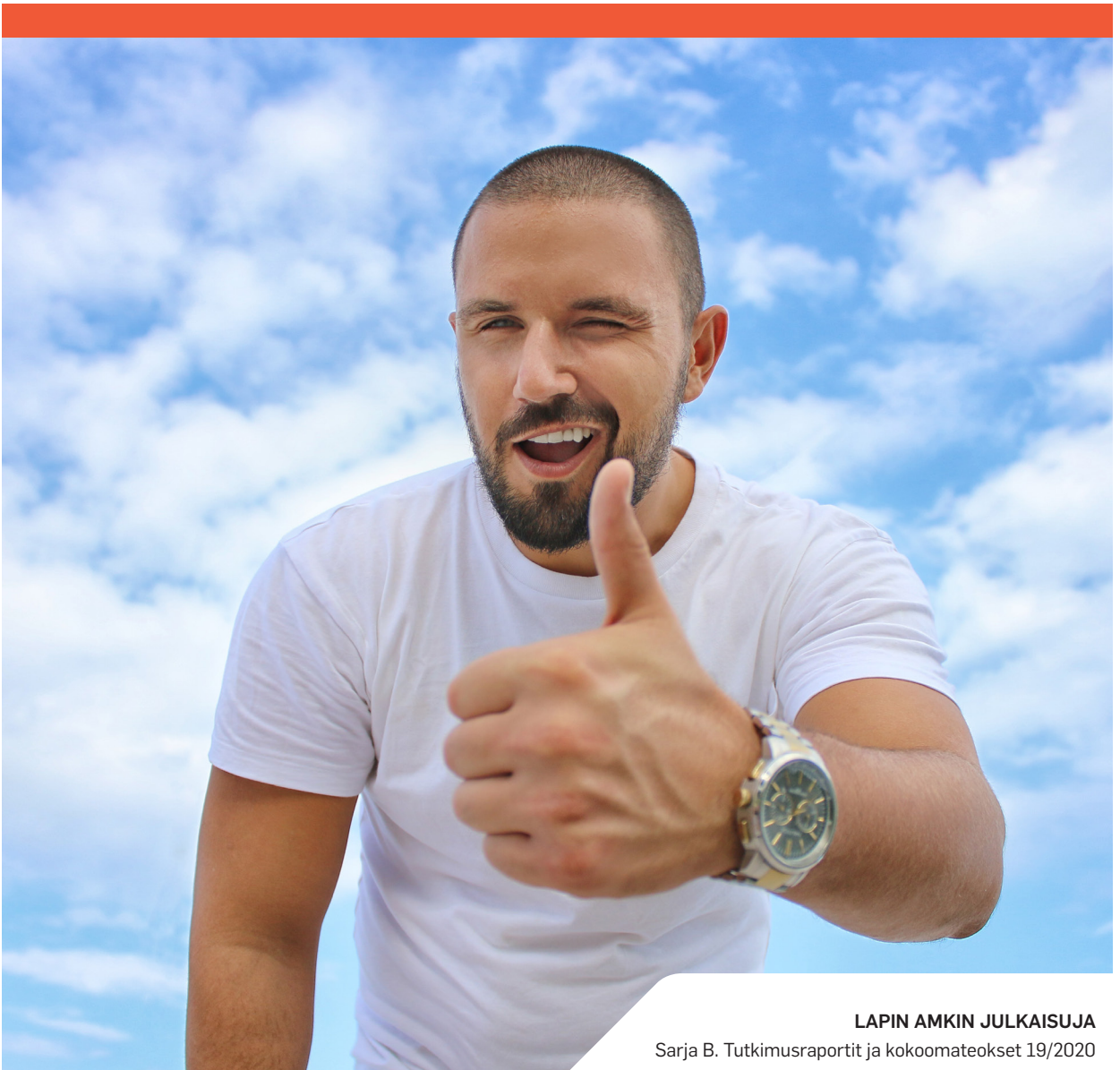

Touri Miehillle

Työ- ja toimintakyvyn parantaminen Meri-Lapissa

**Touri miehille – Työ- ja toimintakyvyn
parantaminen Meri-Lapissa**

Birgit Mylläri • Tarja Lipponen • Timo Marttala

Touri Miehille

Työ- ja toimintakyvyn parantaminen Meri-Lapissa

Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset 19/2020

© Lapin ammattikorkeakoulu ja tekijät

ISBN 978-952-316-369-0 (pdf)
ISSN 2489-2637 (verkkajulkaisu)

Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja
B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset 19/2020

Kirjoittajat: Birgit Mylläri, Tarja Lipponen,
Timo Marttala & Hannele Kauppila

Taitto: Arto Huhta, Videcam Oy

Lapin ammattikorkeakoulu
Jokiväylä 11 C
96300 Rovaniemi

Puh. 020 798 6000
www.lapinamk.fi/julkaisut

Lapin korkeakoulukonserni

Lapin korkeakoulukonserni LUC on yliopiston ja ammattikorkeakoulun strateginen yhteenliittymä. Konserniin kuuluvat Lapin yliopisto ja Lapin ammattikorkeakoulu.
www.luc.fi

Tämä teos on lisensoitu Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen -käyttöluvalla.

Sisällys

LUKIJALLE	7
ESIPUHE	9
1. NÄKÖKULMIA MIESTEN OSALLISUUDEN EDISTÄMISEEN JA EDISTYMISEEN	13
1.1 Miesnäkökulmaosaaminen	13
1.2 Miesten vertaistoiminta edistää osallisuutta ja hyvinvointia	15
2. KAHTIAJAKOISUUTTA MIESTEN JA NAISTEN VALINNOISSA	17
2.1. Kahtiajakoiset työ- ja koulutusurat	17
2.2. Työttömyys ja syrjäytymisen uhka	21
3. TYÖTTÖMINEN TERVEYS JA SEKÄ TYÖ- JA TOIMINTAKYKY	25
4. KYKYVIISARI TYÖ-JA TOIMINTAKYKYÄ EDISTÄVÄSSÄ MONIAMMATILLISESSA TYÖSSÄ	27
5. HOITOSUOSITUS POIKIEN JA MIESTEN KANSSA TYÖSKENTELEVILLE	31
6. SUUNNITTELUVAIHEEN IDEAT MUOTOUTUIVAT KÄYTÄNTÖÖN	33
7. TOIMINNASTA TUOTTEEKSI	35
7.1 Yksilö- ja ryhmätoiminnan esittely	35
7.2 Työntekijöille suunnattu aineisto	37
8. ARVIOINTIKERTOMUS	39
8.2 Arvoinnin tarkoitus ja keinot	39
8.3 Hankkeen tuloksia	43
9. JATKOKEHITTÄMISEN HAASTEITA	45
KIRJOITTAJAT	51
LIITE 1.	52

Lukijalle

Tässä julkaisussa kuvataan hyvinvoinnin, osallisuuden ja työ-, toimintakyvyn edistämisen Touri Miehille -hankkeessa (2018-2020) toteutettuja toimenpiteitä, tuloksia, koulutuksia ja niitä ohjaavia tausta-ajatuksia miesten näkökulmasta.

Touri Miehille – Miesten työ- ja toimintakyvyn parantaminen Meri-Lapissa -hanke kuuluu Euroopan Unionin EU:n Työllisyyden ja työvoiman liikkuvuuden toimintalinjaan 3, jonka eritystavoitteena on (8.1) työ- ja koulutusurien sukupuolenumukaisen eriytymisen lieventäminen. Tähän toimintalinjaan kuuluvien hankkeiden tavoitteena oli tukea eri ikäisiä koulutukseen ja työelämään vahvistamalla heidän hyvinvointia, osallisuutta sekä työ- ja toimintakykyä.

Hankkeen päärahoittajana oli EU:n Euroopan sosiaalirahasto ESR ja rahoittajaviranomaisena on toiminut Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ELY. Lapin ammattikorkeakoululla oli vastuu hankkeen toiminnasta, taloudesta, toiminnan johtamisesta, koordinoinnista, viestinnästä ja hankkeen tuotosten ja tulosten koonnista.

Tämän hankkeen toimenpiteillä on pyritty miesnäkökulmaosaamisen kehittymiseen palvelujärjestelmässä ja kolmannella sektorilla. Yhteistyötä on tehty tiiviisti julkisen sektorin, kolmannen sektorin ja yhdistysten asiantuntijoiden ja asiakkaiden kanssa. Toisena tavoitteena toimenpiteillä on ollut edistää osallistuvien miesten kouluttautumismahdollisuuksia koulutus- ja työuralla etenemiseen vahvistamalla heidän hyvinvointiosaamistaan.

Toiminta alkoi 1.8. 2018 ja loppui 30.9.2020. Yhteistyöhön oli sitoutunut laaja organisaatioverkosto, joiden työntekijät muodostivat toisen kohderyhmän hankkeeseen palveluja käyttävien asiakkaiden lisäksi. Yhteistyötä on tehty Kemin kaupungin työllisyyspalvelun, TE-toimiston, kaupunkien työttömien terveystarkastusten ja neuvolatoiminnan, Merivan, Majakan, Tornion Työvoimalasäätiön, kaupunkien sivistystoimen, varhaiskasvatusten, Keminmaan kunnan nuorten työpajan ja Simon kunnan sosiaalitoimen, Simon 4h kerhon, seudullisen kansalaisopiston Kivalo-opiston ja Tornion kansalaisopiston kanssa.

Hankkeen konkreettiset toimenpiteet ovat olleet miestyöosaamista edistävät seminaarit, koulutukset, konsultatiiviset ryhmät sekä yhteistyöpalaverit. Hyvinvointia, työ- ja toimintakykyä vahvistavien yksilöohjauksien sekä ryhmätoimintojen toteutuksien lähtökohdalla on ollut osallistujien kokonaisvaltaisen kartoituksen pohjalta

nousevat tarpeet. Toimenpiteiden sisällöt ja asiantuntija pyyntökartoitukset on tehty yhdessä kohderyhmäläisten kanssa.

Julkaisun ovat kirjoittaneet hankkeen projektityöntekijät Tarja Lipponen ja Timo Marttala sekä projektipäällikkö Birgit Mylläri. Esipuhe on Lapin ammattikorkeakoulun Pohjoinen hyvinvointi- ja palvelut -osaamisalueen Tulevaisuuden terveystalouden osaamisryhmän osaamispäällikkö ja hankkeen ohjausryhmän puheenjohtaja Hannele Kauppilan kirjoittama.

Suuri kiitos kaikille miesnäkökulmasta kiinnostuneille ja sitä perustehtäväänsä liittäneille. Erityiset kiitokset oman tarinansa kertoneille miehille. Kiitokset Kaisa Pyykköselle ammattitaitoisesta ja ratkaisukeskeisestä digivideoiden tekemisen ohjauksesta etävälineiden kautta. Timo Marttala mahdollisti koulutusyksikössään yhteiskuntatieteellisen, sosiaalialan ja terveystalouden tiiviin ja onnistuneen yhteistyön. Miehenä hän oli kaivattu tiimin jäsen myös hankkeen toimenpiteissä. Hankesihteerin Teija Rynnäsen selkeät taloustilannelomakkeet ja osaava toiminta ovat suuresti helpottanut projektipäällikön työtä. Kiitos Teija! Sanat eivät riitä kertomaan sitä kiittolisuuden tunnetta, jota Tarja Lipponen sai aikaan. Ilman hänen etäohjelmien käyttöönottoaitojaan emme olisi onnistuneet digiloikassa, jonka maailmanlaajuinen Covid-19 -pandemia meille aiheutti. Kiitokset kuuluvat myös ohjausryhmälle saamattamme ohjauksesta ja puheenjohtaja Hannele Kauppille, joka tuki toimintaa ja ideoitamme.

Kaikille mukana olleille kiitokset yhdessä tehdystä työstä ja innovatiivisesta kahdesta vuodesta.

Esipuhe

Ammattikorkeakoululaki määrittelee ammattikorkeakoulujen yhdeksi tehtäväksi opetusta palvelevan sekä työelämää ja aluekehitystä edistävän ja alueen elinkeinorakennetta uudistavan tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan (TKI) harjoittamisen. (Ammattikorkeakoululaki). Lapin ammattikorkeakoulun (Lapin AMK) yhtenä keskeisenä tehtävänä toiminnassaan on juuri TKI-toiminta. Lapin korkeakoulu-konserni (LUC) tähtää vuoden 2030 visiossa kansallisesti ja kansainvälisesti johtavaan asemaan arktisessa tutkimuksessa, osaamisessa ja edelläkävijyydessä (Lapin ammattikorkeakoulu).

Lapin AMK:lla on pitkät ja hyvät perinteet TKI -toiminnassa. Huomioitavaa on, että oppilaitoksen modernit oppimisympäristöt mahdollistavat TKI-toiminnan myös oppilaitoksen tiloissa. Mainittakoon näistä muun muassa Hyvinvointipysäkki, missä Touri Miehille -hankkeessa mukana olleet opiskelijat ovat toimineet. Todettava onkin, että TKI-toiminta on integroitu opetukseen hyvin. Tämä tarkoittaa sitä, että jo hankkeen suunnitteluvaiheessa on sovittu, miten opintoja voidaan hankkeeseen integroida. TKI-toimintaa mahdollistaa myös paremman verkostoitumisen, mikä puolestaan edistää hankkeen tavoitteiden saavuttamista. Touri Miehille -hankkeessa on tehty tiivistä yhteistyötä julkisen sektorin, kolmannen sektorin, yhdistysten asian-tuntijoiden ja asiakkaiden kanssa.

Lapin AMKin Tulevaisuuden terveystalvet -osaamisryhmä kuuluu Pohjoisen hyvinvointi- ja palvelut -osaamisalueeseen, mikä on toinen oppilaitoksen kahdesta osaamisalueesta. Tulevaisuuden terveystalvetiin kuuluvat sairaanhoitaja- ja terveydenhoitajakoulutusten koulutusvastuut. Myös englanninkielinen sairaanhoitajakoulutus kuuluu tähän kokonaisuuteen. Osaamisryhmän avainosaamiseksi alueellisisella tasolla on määritelty kansalaisten terveyttä ja hyvinvointia edistävä suunnittelu-työ sekä hoitotyön laatu ja turvallisuus. Kärkiosaamista kansallisella tasolla ovat luontolähtöiset hyvinvointia edistävät menetelmät, hoitotyö väljästi asutuilla alueilla (sisältäen liikkuvat palvelut) sekä digitaalinen hoitopolku ja älykäs asiakasohjaus. (Lapin AMKn tulevaisuuden terveystalvet -osaamisryhmän profiili 2019). Näihin tavoitteisiin Touri Miehille -hanke on vastannut hyvin.

Hanke sai rahoituksen Euroopan sosiaalirahaston (ESR) toimintalinjasta 3, jolla pyritään työllisyyteen ja työvoiman liikkuvuuteen ja erityisesti työ- ja koulutusurien eriytymisen lieventämiseen. Hankkeen tavoitteina on ollut erityisesti syrjäytymis-

vaarassa olevien miesten työ- ja toimintakyvyn sekä osallisuuden vahvistuminen sekä miesten kanssa toimivien tahojen miestyöosaamisen lisääntyminen. Samalla on kehitetty miesten parempaa kouluttaumisvalmiutta sekä hyvinvointiosaamista. (Touri Miehillle).

Hankkeen toimenpiteillä pyrittiin miesnäkökulmaosaamisen kehittämiseen palvelujärjestelmässä ja kolmannella sektorilla. Hankkeessa on kehitetty sekä miesvertaisohjaaja- että miesnäkökulmaohjaaja- koulutusohjelmaa. Näistä muotoutui yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa koulutus, joka nimettiin Ryhdy ryhmäohjaajaksi -koulutukseksi. Hankkeen aikana on pidetty seminaareja ja koulutuksia, konsultatiivisia ryhmiä sekä yksilö- että ryhmäohjaustilaisuuksia. Erityisen merkittävää onkin ollut Meri-Lapin alueella tapahtunut tiivis yhteistyö säätiöiden, kuntien, kaupunkien, järjestöjen, seurakuntien ja kolmannen sektorin kanssa.

Touri Miehillle -hanke on hieno esimerkki siitä, miten opetus ja TKI-toiminta on integroitu. Miestyön näkökulma on tärkeää kaikissa hoitotyön ja sosiaalialan tehtäväalueilla sekä koulutusten toteutuksissa. Hankkeen toimijat, lehtorit Tarja Lipponen, Timo Marttala ja Birgit Mylläri ovat olleet innovatiivisia ja luoneet hankkeesta hienon oppimisympäristön opiskelijoille. Omalla monialaisella esimerkillään he ovat mahdollistaneet myös hankkeen monialaisuuden. Opiskelijat ovat tehneet oppinnäytetöitä ja kehittämistehtäviä ja osallistuneet työpajoihin sekä eri seminaareihin. Opiskelijat ovat syventyneet miesnäkökulmaan opinnoissaan. Hanke tarjosi myös harjoittelupaikan Oulun yliopiston hoitotieteen opiskelijalle. Kaiken kaikkiaan hankkeessa suoritettavat opintopisteet n. 300, ovat ammattikorkeakoululle tärkeitä. Ja mikä parasta, toiminta jatkuu Hyvinvointipysäkin kautta hankkeen päättymisen jälkeen. Hanke on merkittävästi vahvistanut myös opiskelijoiden ammatillista osaamista ja yhdistänyt niin hankkeen asiakkaita, toimijoita kuin koko koulutuskenttää.

Maailmanlaajuinen Covid-19 -pandemia asetti omat haasteensa hankkeen viimeiselle puolelle vuodelle. Ohjaustoiminnot ja seminaarit saatiin kuitenkin kiitettävästi siirrettyä monimuotoisemmiksi digitaalisia ratkaisuja hyödyntämällä. Tästä kiitos niin hanketiimille kuin Lapin AMKn tukipalveluille.

Kiitos kaikille hankkeeseen osallistuneille asiakkaille, opiskelijoille, opettajille, hanketiimille, laajalle verkostolle sekä ohjausryhmän jäsenille. Olette tehneet merkittävää työtä miestyön aseman vahvistamiseksi. Erityiskiitos projektipäällikkö Birgit Myllärielle, joka päättää pitkän työuransa ammattikorkeakoulun palveluksessa syksyllä 2020.

Kemissä 28.8.2020

Hannele Kauppila

Lapin ammattikorkeakoulu

Pohjoinen hyvinvointi- ja palvelut -osaamisalue

Osaamispäällikkö, Tulevaisuuden terveystalvet -osaamisryhmä

Touri Miehillle-hankkeen ohjausryhmän puheenjohtaja

LÄHTEET

<https://www.lapinamk.fi/fi/Esittely/LUC-strategia>. Tulostettu 26.8.2020.

<https://www.lapinamk.fi/fi/Esittely/Lapin-AMKin-tapa-toimia>. Tulostettu 28.8.2020.

<https://blogi.eoppimispalvelut.fi/tourimiehille/touri-miehelle-hanke/>. Tulostettu 28.8.2020.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932#L2P8>. Tulostettu 2.9.2020.

1. Näkökulmia miesten osallisuuden edistämiseen ja edistymiseen

Touri Miehillä -hankkeen tavoitteena oli kehittää miesnäkökulmaosaamista laajasti terveydenhuoltoon, sosiaali- työllisyys- ja kuntoutuspalveluihin, sivistyspalveluihin sekä vapaa-ajan palveluihin ja kolmannen sektorin toimintoihin yhdessä toimimalla ja opiskelemalla. Tässä osiossa avataan hankkeen asiantuntijaluennoilla ja seminaareissa sekä hanketta tukevissa ulkopuolisissa koulutuksissa esille tulleita eri teemoja, jotka edistävät miesnäkökulman oivaltamista omassa perustyössä. Avattavat teemat ovat miesnäkökulmaosaaminen, miesvertaisuus, miestyö, sukupuolisensitiivisyys, työ- ja koulutusurat, työttömyys elämäntilanteena ja syrjäytymisteema.

1.1 MIESNÄKÖKULMAOSAAMINEN

Miesnäkökulmaosaaminen kehittyi asiakkuuksissa, miesten kanssa yhteistyössä ja työntekijän oman sukupuolittuneen käyttäytymisen tiedostamisen kautta. Miessakit ry:n määrittelemällä miestyöllä tarkoitetaan hyvinvointityötä, jossa huomioidaan miehen ominaislaatu ja miestapaisuus asiakkuuksissa. Miestyössä huomioidaan sukupuoliin liittyvät käsitykset ja stereotyyppit sekä työntekijän sukupuoli. Miesten asiakkuus ja miesten kanssa työskentely on kiinteä osa perustyötä. Miesten hyvinvointiin keskittyminen kaventaa sukupuolten välisiä hyvinvointieroja. Mies itse on miestyössä aktiivinen osapuoli ja oman näkökulman esille tuoja. (Timperi & Peitsalo, 2015.)

Julkisen sektorin työntekijöistä on valtaosa naisia. Yllättävän monissa yhteyksissä sukupuoli vaikuttaa siihen, miten ihmisiä kohdataan tai kohdellaan. Sukupuolittunut käyttäytyminen on kehittynyt historian ja kulttuurin toimintatavoista ja on siinä ympäristössä normien mukaista hyväksyttyä toimintaa. Se on useimmiten tiedostamatonta.

Työntekijän on hyvä tulla tietoiseksi omista asenteistaan ja rooliodotuksistaan ihmisten kohtaamisessa. Auttajan mieskuva syntyy kulttuurista, henkilökohtaisesta historiasta ja siitä taustaorganisaatiosta, jossa on töissä. Esimerkiksi lastensuojelun kriisipäivystyksessä ja lasten harrastustoiminnassa tapaa erityyppisiä miehiä. Kuinka tietoinen auttaja on omista asenteista päihderiippuvaisia, vankilassa olleita, rikos-

taustaisia, työttömiä, masentuneita, rikkaita, köyhiä tai avioliitossa syrjähyppyjä tehneitä miehiä kohtaan. Kohtaamistilanteissa osapuolten käsitykset miehistä konkretisoituvat sanoin ja teoin. Ne vaikuttavat avun hakemiseen ja saamiseen liittyvään työskentelyyn. Mieskuvan tarkastelun ja kehittämisen avulla voidaan edistää miesten toimintakykyä, hyvinvointia ja osallisuutta.

Omista asenteistaan ja rooliodotuksista tietoinen työntekijä toimii sukupuolisensitiivisesti tarjoten asiakkailleen sellaisia rooleja tai vaihtoehtoja, joihin voi olla kynnys hakeutua tai alkaa. Sensitiivinen työntekijä tiedostaa myös mieheyteen liittyvät historialliset vaikuttimet ja miehiin kohdistuvat paineet. Esimerkiksi miesten tapaa kokea, puhua ja ilmaista tunteita voi olla erilainen kuin naisilla ja ehkäpä myös erilainen eri-ikäisillä miehillä. Ehkäpä perinteiset sukupuoliroolit omaava mies puhuu mieluiten asioista ja tiedoista kuin tunteista ja kokemuksista.

Sukupuolisensitiivisen työotteen tavoitteena on, että yksilöt eivät koe tulevansa poissuljetuksi tärkeinä pitämistään mahdollisuuksista sukupuolen vuoksi. (Isännäköinen hanke 2020). Esimerkiksi asiakkuuksissa rohkaistaan, mahdollistetaan ja tuetaan miehiä osallisuuteen ja osallistumaan heille ominaisella tavalla. Ammatillaisen on hyvä miettiä antaako hän tilaa verkkaan miehen puheelle ja tavalle toimia. Onko naisvaltaisen alan kieli miehille vieras? Hyvänä mottona ammatilliseen vuorovaikutukseen on ”älä olet, vaan kysy”.

Isän näköinen hankkeessa kehitetty Isä -työkirja herättelee julkista puhetta miesten eri rooleista elämän vaiheissa ja haasteissa. Se antaa työmenetelmiä ammattilaisten ja palvelujen kehittämiseen. Työkirja on tulostettavissa ja linkki löytyy alla olevasta lähteestä.

LÄHTEET:

Isännäköinenhanke2020. Isä työkirja. <https://www.xn--isnnkinen-w2acit.fi/wp-content/uploads/2020/01/Is%C3%A4ty%C3%B6kirja.pdf>

Timperi, T. & Peitsalo, P. 2015. Miestyö – hyvinvointityötä miesten kanssa. Hakupäivä 14.9.2020 <https://www.miessakit.fi/2015/01/27/miestyo-hyvinvointityota-miesten-kanssa/>

1.2 MIESTEN VERTAISTOIMINTA EDISTÄÄ OSALLISUUTTA JA HYVINVOINTIA

Isän näköinen -hankkeessa sekä Miessakit ry:n muissakin toimintamuodoissa on huomattu, että vertaistuki auttaa, voimauttaa, tarjoaa tukea ja sen avulla saavutetaan monia hyötyjä. Se vahvistaa miehenä olemista elämän eri vaiheissa ja rooleissa. Parhaimmillaan vertaisryhmässä alkanut ystävyys ja vertaistuki laajenevat ryhmän ulkopuolelle.

Tampereen yliopiston puheviestinnän yliopiston lehtori Ira Virtanen on tutkinut tukea antavaa viestintää suomalaisten miesten ystävyysuhteissa. Miesten viestinnästä on monenlaisia käsityksiä. Miehet pyrkivät johtamaan puhetta, korostavat itseään, keskeyttävät usein ja kiusoittavat toisia. Omia tai toisten ihmisten vaikeuksia kohdatessaan miesten on ajateltu välttelevän tunteista puhumista, minkä takia heitä saatetaankin pitää naisia heikompina tuenantajina.

Tutkimuksessaan Ira Virtanen haastatteli 25 suomalaista miestä. Haastattelujen mukaan miehet puhuvat tuenantotilanteissa usein parisuhdeongelmista ja työhön liittyvistä epävarmuuksista. Tukea antavan viestinnän tarkoituksena on auttaa ystävää menemään eteenpäin. Keskeisinä tavoitteina on olla toisen kanssa, olla toista varten ja peilata tilannetta toisen kanssa. Kuunteleminen on kaiken lähtökohta. Ystävälle pyritään mahdollistamaan tilanteesta kertominen sekä tunteiden ilmaiseminen. Miehet näkevät ystävän kielteiset tunteet ymmärrettävinä reaktioina ongelmiin ja pitävät tärkeinä, että ne käsitellään. Koska tunteet nähtiin myös vaihtelevina, ohimevinä ja potentiaalisesti uhkaavina, niiden hallintaa pidettiin tehtävänä, johon vain ystävä itse pystyy. Miehet myös pelkäsivät ystävän jäävän tunteisiin kiinni, jolloin ne voisivat heikentää ystävän päätöksentekokykyä tai vaarantaa hänen hyvinvointiaan. Tästä syystä tunteista puhuminen ei heidän mielestään ollut tarkoituksenmukaisin tapa tukea toista. (Virtanen 2015, 152-158).

Kuuntelemisen kautta miehet pyrkivät välittämään aitoa myötätuntoa sanallisesti ja sanattomasti, rehellistä ja totuudenmukaista rohkaisemista sekä uusia näkökulmien tarjoamista neutraalilla tavalla. Uudennäkökulman tarjoaminen pyrittiin tekemään ystävän pyynnöstä ja hienovaraisesti. Neuvojen antamista vältettiin. Neuvojen antaminen voitaisiin tulkita tuenantajan yrityksenä osoittaa, että hän tietää paremmin. (Virtanen 2015, 152-158).

Aidon kuuntelemisen lisäksi Ira Virtanen huomaa tutkimuksessaan miesten käyttävän positiivista harhauttamista tukiessaan ystäväänsä. Myönteistä harhauttamista tehdään tarkoituksellisesti tilanteissa, joissa ystävän tunneprosessointi sekä oma-arviointi on kesken eikä hän vielä halua keskustella aiheesta. Tällöin miehen tarjoama yhteiseen tekemiseen ohjaava tuki pyrkii viestimään ymmärrystä ja myötätuntoa ystävän selviytymisprosessille. Lisäksi yhdessä vietetyn ajan tarkoituksena oli tuottaa ystävälle myönteisiä tunteita, jolloin ystävä saisi hetkeksi muuta ajateltavaa sekä positiivista vahvistusta yhteenkuulumisesta. (Virtanen 2015, 152-158)

Miesten keskinäisessä tukea antavassa vuorovaikutuksessa oleellisena tekijänä ovat tila ja paikka. Miessakit ry:n toiminnoissa nämä tekijät on huomattu miesten itsensä

käynnistämässä tilaisuuksissa. Virtasen tutkimuksen tulokset auttavat ymmärtämään tilan ja paikan, suomalaisen puhekulttuurin, mieheyden sekä ystävyyssuhteen merkitystä tukea antavalle vuorovaikutussuhteelle. Miesten tukea antavat keskustelut käytiin usein tiloissa ja paikoissa, jotka mahdollistivat rauhoittumisen ja rentoutumisen. Rentoutumisen mahdollisti esimerkiksi saunominen, mökkeily tai yhteinen puuhastelu. Rentoutumiseen liittyy myös hiljaisuuden mahdollisuus tukea antavana muotona ystävien kesken. (Virtanen 2015, 152-158)

Yhteenvetona voidaan todeta, että Ira Virtasen tutkimus kyseenalaistaa stereotyyppiset tunteista puhumattomasta ja yksin pärjäävästä suomalaisesta miehestä aitona suomalaisena miehenä. Mieheyttä tehdään monin eri tavoin. Julkinen mieheys kaveriporukassa voi olla toisenlaista mieheyttä kuin, mitä kahden ystävän välillä toteutetaan yksityisesti. Tunnekokemukseen keskittyvä tukea antava vuorovaikutus ei ole sukupuoliasia. Se on kaikkien asia. Se on hyödyllistä yksilön psyykkiselle hyvinvoinnille ja hänen fyysiselle terveydelleen, sillä lohduttamaan pyrkivä viestintä auttaa toista ihmistä käsittelemään stressireaktiotaan. Tämän vaikutuksesta ihmisen hyvinvointi voi kohentua. Sekä miehet että naiset toivovat saavansa tukea, joka huomioi heidän tunteensa ja on luonteeltaan neutraalia eikä tuomitsevaa.

Lisääntyvä syvällisempi ymmärrys miesten tunnevuorovaikutuksen luonteesta edistää miestyönäkölmaosaamista osana hyvinvointialojen perustyötä. Miehillä näyttää usein olevan luontevaa keskustella erilaisten puuhastelujen lomassa. Tämä on hyvä huomioda yksilökontakteissa ja ryhmiä, tapahtumia suunniteltaessa, kuten Miessakit ry:n toimintamuodoissa on oivallettu vuodesta 1995 lähtien. Touri Miehillä -hankkeessa on ollut asiantuntijoina eri tilaisuuksissa miehiä, jotka toimivat kokemuskouluttajina ja vartaisohjaajina. Palautteiden perusteella he herättivät osallistujia pohtimaan miehiin kohdistuvia rooliodotuksia. Ymmärrys miesten vertaisuuden haasteista lisääntyi. Tätä näkökulmaa kirkastaa Touri Miehillä -hankkeen verkkosivulla oleva tallenne miehen selviytymistarinarista. Kipu ja mieli selviytymistarinan kertoja toimii sekä kokemuskouluttajana että vartaisohjaajana.

LÄHTEET:

Virtanen, I. A. (2015). Lectio praecursoria: Miesten tuen antamisessa haavoittuvaisuuden kokemuksella on merkitystä. Prologi puheviestinnän vuosikirja, 152–158

Kovanen, V-V. (2020). Kipu ja mieli. Miehin selviytymistarina. Touri miehille -hankkeen tilaisuus Microsoft Teamsissa 28.5.2020 https://lucit-my.sharepoint.com/v:/g/personal/tlipponen_lapinamk_fi/EZeB4C5_oAZHu9laVhojJPIBOL2XmYkQmSovhN6B1GXR7w?e=Uivrw4

Isännäköinen -hanke. (2020). Työkirja. Grano Oy, Vaasa 2020. Hakupäivä 14.9.2020 <https://www.xn--isnnkinen-w2ac1t.fi/wp-content/uploads/2020/01/Is%C3%A4ty%C3%B6kirja.pdf>

<https://www.miessakit.fi>

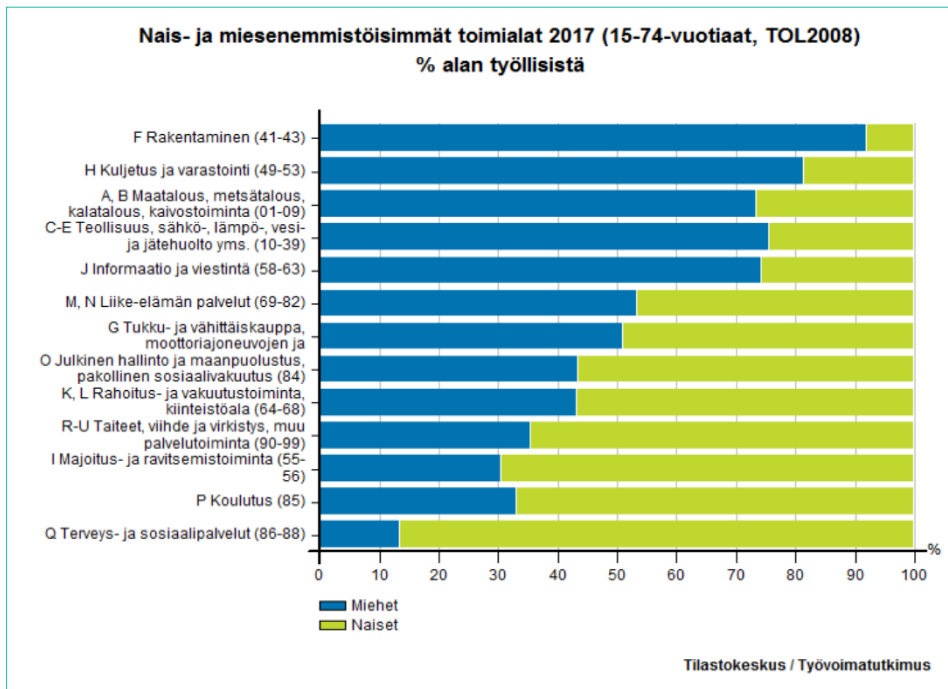
2. Kahtiajakoisuutta miesten ja naisten valinnoissa

2.1. KAHTIAJAKOISET TYÖ- JA KOULUTUSURAT

Suomessa vallitsee kahtiajakoisuus koulutus ja työmarkkinoilla. Tilanne ei ole muuttunut kymmeneen vuoteen. Tämän toivat esille Suo, susiraja ja segregaatio -hankkeen Koulutus Avain Oy:n ja Lapin yliopiston asiantuntijat esityksissään Suomen koulutus ja työmarkkinoiden kahtiajakoisuudesta sekä sukupuolten tasa-arvoisuudesta ja yhdenvertaisuudesta Rovaniemellä keväällä 2019. Eu-maiden segregoituneimmat maat ovat Slovakia, Latvia, Viro ja Suomi. Segregaatio tarkoittaa eriytymistä toisistaan. Tässä tapauksessa on kyse miesten ja naisten eriytymisestä eri koulutusaloille ja työtehtäviin. (Haataja 2019)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksenkin mukaan työmarkkinat ovat Suomessa eriytyneet voimakkaasti sukupuolen mukaan. Naiset sijoittuvat useammin kunnalliselle sektorille ja naisenemmistöisiin työpaikkoihin. Miehet sijoittuvat useammin yksityiselle sektorille ja miesenemmistöisiin työpaikkoihin. Ammattialojen jakautuminen on ollut pitkään tyypillistä suomalaisille työmarkkinoille. Viime vuosina muutosta on vähän tapahtunut, kun naiset ovat kouluttautuneet perinteisesti miesvaltaisille aloille, esimerkiksi juristeiksi ja lääkäreiksi. Sen sijaan miehet eivät ole merkittävässä määrin siirtyneet naisenemmistöisille aloille.

<https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/tyo-ja-toimeentulo/ammattialojen-sukupuolen-mukainensegregaatio#:~:text=Ty%C3%B6markkinat%20ovat%20Suomessa%20eriytyneet%20voimakkaasti,yksityiselle%20osektorille%20ja%20miesenemmist%C3%B6isiin%20oty%C3%B6paikkoihin.>

Kuvio 1. Nais- ja miesenemmistöisimmistä toimialoista 2017

Terveys- ja sosiaalialalla on enemmän naisia ja rakennusosalalla on enemmän miehiä. Kuten kuviossa näkyy, tämä tilanne ei Suomessa ole muuttunut kymmeneen vuoteen. (Haataja & Leinonen 2019).

Alle 10 prosenttia palkansaajista työskentelee tasa-ammateissa. Tasa-ammattit ovat ammatteja, joissa on vähintään 40 prosenttia sekä naisia että miehiä. Vuonna 2017 tasa-ammateissa työskentelevien palkansaajien osuus oli vain 8,9 prosenttia. Yleisimmät tasa-ammattit ovat elintarviketeollisuuden prosessityöntekijät, mainonnan ja markkinoinnin asiantuntijat ja ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen opettajat, kauppiat, kiinteistövälittäjät, toimittajat ja asianajajat. Tämä ammattialojen eriytyminen sukupuolen mukaan on horisontaalista segregatiota. (Haataja 2019) Sama ilmiö on nähtävissä Touri Miehille -hankkeen yhteistyökumppaneiden organisaatioiden työntekijöissä. Naisenemmistöiset työyhteisöt ovat hankkeen toinen kohderyhmä.

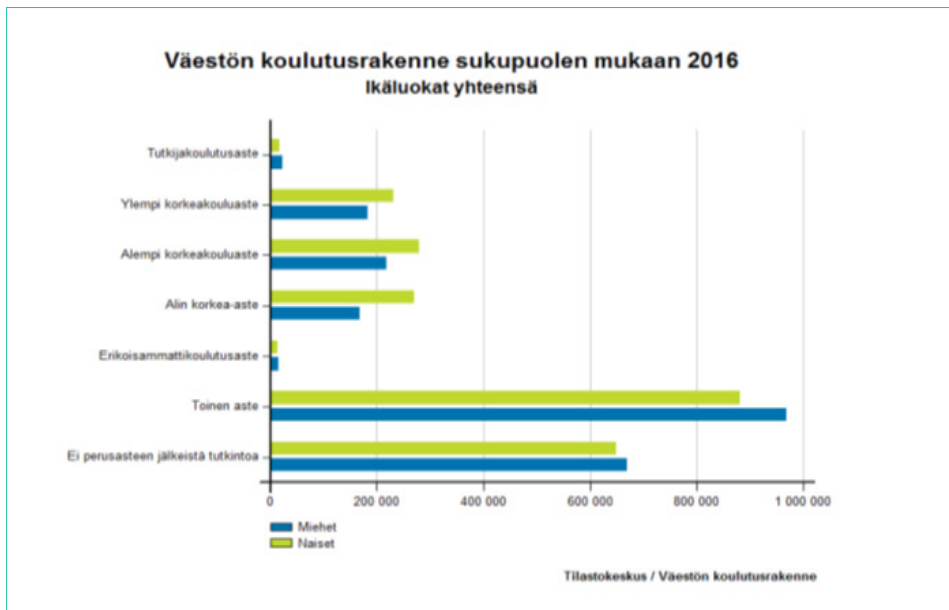
Sen lisäksi Suomessa on vertikaalista segregatiota. Se tarkoittaa sitä, että naisten ja miesten urakehitys ja sijoittuminen johtaviin tehtäviin ovat erilaisia. Miehet toimivat naisia useammin johtotehtävissä. Johtajanaiset työskentelevät usein erilaisissa tuki-tehtävissä kuten henkilöstöhallinnossa ja viestinnässä. (Haataja 2019). Nyt kuitenkin vuonna 2019 joulukuun 10. päivästä lähtien Suomea johtaa hallituspuoleltaan kansanrintamahallitus, jonka ministeriössä on 12 naista ja 7 miestä. Tämä on ensimmäinen laatuaan Suomessa.

Ammattialojen jakautuminen näkyy nuorten toiveammateissa. Nuorisbarometrin (2016) mukaan nuorten naisten yleisin toiveammatti on työ sosiaali- ja terveysalalla. Nuorten miesten yleisin toiveammatti on työ tekniikan alalla. Terveys- ja hyvinvointialojen ammateista 82 prosenttia ja yhteiskunnallisten alojen ammateista 72 prosenttia oli naisten nimeämiä. Tekniikan alan ammateista 83 prosenttia ja ICT-alan ammateista 93 prosenttia oli miesten nimeämiä. Tasaisimmin nuorten naisten ja miesten kesken nimettyjä ammatteja olivat kaupan, hallinnon ja oikeustieteen sekä maa- ja metsätalouden alan tehtävät. ([https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/tyo-ja-toimeentulo/ammattialojen-sukupuolen-mukainen-segregaatio#:~:text=Nuorisobarometrin%20\(2016\)%20mukaan%3A,alalla%20\(22%20%25%20vastauksista\).](https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/tyo-ja-toimeentulo/ammattialojen-sukupuolen-mukainen-segregaatio#:~:text=Nuorisobarometrin%20(2016)%20mukaan%3A,alalla%20(22%20%25%20vastauksista).))

Tasa-arvobarometrin (2017) mukaan selvä enemmistö sekä miehistä että naisista haluaa purkaa ammattialojen segregatiota. Vastaajien mielestä sosiaali- ja terveyspalvelujen työtehtävissä tulisi toimia nykyistä enemmän miehiä ja teknisillä ja ICT-aloilla nykyistä enemmän naisia. Naiset kuitenkin ajattelivat näin miehiä useammin etenkin sosiaali- ja terveyspalvelujen työtehtävien kohdalla. Naiset (46 %) olivat huomattavasti miehiä (28 %) useammin täysin sitä mieltä, että sosiaali- ja terveyspalvelujen työtehtäviin tarvitaan nykyistä enemmän miehiä. Naiset (83 %) olivat hieman miehiä (70 %) useammin jokseenkin tai täysin sitä mieltä, että sosiaali- ja terveyspalvelujen työtehtäviin tarvitaan nykyistä enemmän miehiä. (STM_o8_2018_Tasa-arvobarometri 2017).

Vuoden 2019 Nuorisobarometrin mukaan 41 prosenttia nuorista pitää ammattien jakautumista naisten ja miesten ammatteihin ongelmana. Tuloksissa näkyy sukupuolen mukainen ero: tytöistä yli puolet ja pojista alle kolmannes piti segregatiota ongelmana. <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/tyo-ja-toimeentulo/ammattialojen-sukupuolen-mukainen-segregaatio>

Tällainen ammattialojen segregatio rajoittaa yksilöiden vaihtoehtojen maailmaa sekä ammatinvalinnassa ja ohjausprosessissa. Se voi johtaa jopa motivaatio- ja sitoutumisongelmiin koulutus- ja työuravalinnoissa. Omista asenteistaan ja rooliodotuksista tietoinen työntekijä toimii sukupuolisensitiivisesti tarjoten asiakkailleen sellaisia koulutus- tai uravalintoja, joihin ei perinteisesti ole ohjattu. Esimerkiksi nuori mies voi olla hoiva-alalle motivoitunut. Se ei vaan ole tullut mieleen, kun perinteisesti ajatellaan hoiva-alan olevan naisten alaa. Vastaavasti nainen voi havahtua olemaan kiinnostunut kaivosalasta tai teknisistä aloista.

Kuvio 2. Suomen väestön koulutus rakenteen sukupuolen mukaan 2016.

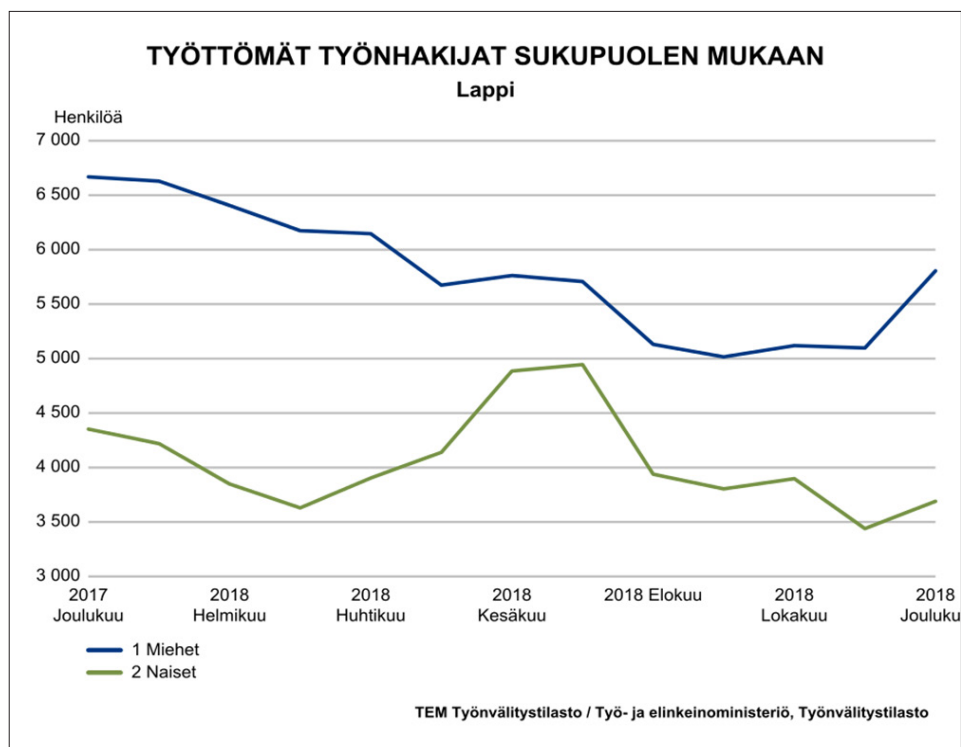
Tilastokeskuksen kuvio 2 tuo esille Suomen väestön koulutus rakenteen sukupuolen mukaan 2016. Lapissa naiset ovat suorittaneet miehiä useammin AMK tutkinnon, alemman korkeakoulututkinnon, ylemmän AMK ja korkeakoulututkinnon, lisensiaatin ja tohtorin tutkinnon ja opistoasteen koulutuksen. Miehet taas ovat suorittaneet useammin lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen ja ammatillisen korkea-aste koulutuksen.

(Haataja 2019). Suomen väestön koulutus rakenteen sukupuolen mukainen linja jatkuu vuoden 2018 tilaston mukaan. (https://www.stat.fi/til/vkour/2018/vkour_2018_2019-11-05_tau_001.fi.html)

Ammatillisten opistokoulutusorganisaatioiden ja ammattikorkeakoulujen haasteena on orientoitua opiskelijoiden rekrytointiin uudella tavalla. Miten mainostetaan eri alojen koulutusohjelmia? Muuttuuko hyvinvointialojen koulutusohjelma esitteisiin nuoren vaalean naisen kuvan rinnalle mies tai rakennusalan esitteisiin nainen miehen rinnalle? Miten varhaiskasvatuksessa ja peruskouluissa voidaan vaikuttaa työ- ja koulutusurien sukupuolittuneisiin käytäntöihin? Touri Miehille hankkeen tiimi on keskustellut Lapin AMK:n viestinnästä vastaavan kanssa opiskelijoiden rekrytoinnista huomioiden sukupuolittunut markkinointi. Touri Miehille hanke käynnisti Mies ja hyvinvointialat messun suunnittelun. Vuonna 2019 oli Tytöt ja tekniikka messutapahtuma Kemissä. (<https://www.ilry.fi/ajankohtaista/il100-tapahtumat/seminaari-tytot-ja-tekniikka-kemi>) Pitäisikö vuoden 2019 messutapahtuman otsikkoon liittyen nimettäkin suunnitteilla oleva messu Pojat ja hyvinvointiala.

2.2. TYÖTTÖMYYS JA SYRJÄYTYMISEN UHKA

Työllistymisessä on myös kahtiajakoisuutta miesten ja naisten näkökulmista. Työ- ja elinkeinoministeriön Työnvälitystilaston kuva 3 selkeyttää työttömien työnhakijoiden sukupuolen mukaista erilaisuutta Lapissa.

Kuva 3. Työttömät työnhakijat sukupuolen mukaan Lapissa

Miesten osuus työttömien joukossa on suurempi kuin naisten. Tämä on huomattu myös Touri Miehillä -hankkeessa kuntouttavan työtoiminnan työpajoissa. Lapissa miehet ovat useammin työkyvyttömyyseläkkeellä tai pitkäaikaistyöttöminä kuin naiset.

Matala koulutus ja työmarkkinoiden ulkopuolelle joutuminen ovat riskitekijöitä syrjäytymiseen. Syrjäytyminen määritellään usein yhteiskunnallisten järjestelmien kuten koulutus- ja työmarkkinajärjestelmien ulkopuolella olemisesta. Siihen liittyvät matala koulutus tai ammatillisen koulutuksen puute. Oppimisvaikeudet todetaan vasta aikuisuudessa ja ne ovat vaikeuttaneet elämää koko kouluajan. Lapsuuden aikaiset oppimisen haasteet näyttäytyvät myöhemmin aikuisuudessa työllisyyspalvelujen asiakkuuksissa.

Toimeentulo-ongelmat ja mahdollinen velkaantuminen lisää terveystilanteen ongelmia. Työttömän, erityisesti miesten, motivoituminen hyvinvoinnistaan huolehtimiseen vähentyy. Tämän on tullut esiin työttömien terveystarkastuksissa. Työmarkkinoilta

syryään jääminen johtaa sosiaalisten suhteiden vähentymiseen ja vähäiseen osallisuuden verkostoissa, elinympäristössä ja muutoin yhteiskunnassa.

Syrjäytymisen prosessi on usein ketjuuntunutta, eri ongelmat kasautuvat ja prosessi ”etenee” pikkuhiljaa. Oma kokemus syrjäytyneisyydestä voi olla eri kuin ympäristön ja yhteiskunnan. Suo Susiraja ja Segregaatio-hankkeen tutkimuksen haastattelussa on hahmoteltu Lapissa syrjäytyneiden tunnuspiirteitä. Ne ovat alhainen koulutustaso, useita epäonnistuneita yrityksiä työllistyä, päihde- ja riippuvuusongelmat sekä mielenterveysongelmat. Ongelmat jäävät hoitamatta tai niitä hoidetaan alkoholilla ja huumeilla. Moni tuo esille työllistymisen esteeksi ajokortin ja auton puuttumisen. Työttömyydessä on todettu myös ylisukupolvisuutta. (Leinonen 2019, Myrskylä 2012).

Laihialan & Ohisalon (2017) mukaan naisten ja miesten syrjäytyminen ja huono-osaisuus ovat erilaisia. Miestapaisen syrjäytymisen syyt ovat työttömyys, ylivelkaisuus. Miehet kokevat yksinäisyyttä, nälkää, pärjäämättömyyden tunteita. Kun ongelmia ilmaantuu, miehet jäävät useammin ilman perheen tai yhteiskunnan tukea ja rakentavat omia sosiaalisia verkostojaan, yhteiskunnan laidoille, missä käyttäytyään vahingollisesti itseä ja yhteiskuntaa kohtaan.

"Naistapaisen syrjäytymisen" syyt ovat rakenteellinen eriarvoisuus. Naisia on enemmän kuin miehiä yksinhuoltajina ja eläkeläisinä. Naisilla on vähäiset tulot ja työeläke on pienempi kuin miehillä. Köyhyysriski on suurempi naisilla kuin miehillä, ja erityisesti niillä, joiden työura on ollut katkonainen, jotka ovat toimineet osa aikaisissa tai pienipalkkaisissa töissä, jääneet leskeksi tai asuvat yksin. (Laihiala & Ohisalo 2017, 133-144)

Laihialan ja Ohisalon mukaan (2017) esimerkiksi miesten eriarvoisuuden vähentäminen vaatii puuttumista niihin mekanismeihin, joiden takia erityisesti työttömät miehet ajautuvat kauas yhteiskunnan laidoille. Tarjoamalla työnsä menettäneille uudelleen koulutusta, työtä tai muuta merkityksellisuuden tunnetta tuovaa toimintaa voidaan luoda väyliä ulos miestapaisesta syrjäytymisestä.

Erilaisten työttömien järjestöjen kautta saa tukea ja tietoa oman tilanteensa edistämiseen. Työttömien keskusjärjestö ry:n alueellisiin järjestöihin on mahdollista aktivoitua ja saada osallisuuden kokemuksia. (<https://tyottomat.fi/jasenisto/>). Työluuri on järjestön organisoima palvelu työttömille. Työluuri on Feeniks-hankkeen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK:n, Työttömien Keskusjärjestön sekä ViisNolla-Tuki ry:n koordinoima palvelu. (<https://feenikshanke.fi/tyoluuri/>) Tällainen osallistuminen ja ryhmätoiminta ehkäisee syrjäytymistä.

LÄHTEET:

- Haataja, M-L. 2019. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. Syrjäytymisen moninaisuus koulutus. Luento 19.2.2019. KoulutusAvain Oy.
- Leinonen E. 2019. Sukupuolittunut syrjäytyneisyys ja työllisyys tilastojen valossa. Luento Syrjäytymisen moninaisuus -koulutus. Luento 19.2.2019. Rovaniemi KoulutusAvain Oy.
- Mylläri, B. 2019. Yhdenvertaisuutta terveydenhuoltoon. Artikkel. Lounais-Lappi 15.6.2019.

NETTILÄHTEET:

- Laihiala, T. & Ohisalo, M. 2017 Leipäjonot sukupuolisen ja sosiaalisen eriarvoisuuden mittarina SOSIOLOGIA 2/2017,132-144. Hakupäivä 14.9.2020 <https://www.utu.fi/sites/default/files/public%3A/media/file/leipajonot.pdf>
- Myrskylä, P. 2012. Hukassa. Ketkä ovat syrjäytyneet nuoret. 14.9.2020 <https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjaytyminen.pdf>
- Sukupuolten tasa-arvo Suomessa 2018 (5,5 Mt). Helsinki: Tilastokeskus.Suomen virallinen tilasto (SVT): Työssäkäynti. Helsinki: Tilastokeskus. Hakupäivä 14.9.2020 http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/yyti_sts_201800_2018_19722_net.pdf
- Haataja, M-L & Leinonen, E. 2019. Hakupäivä 15.9.2020 <https://www.google.fi/search?source=univ&tbm=isch&q=Suo,+susiraja+ja+segregaatio+haataja+leinonen&sa=X&ved=2ahUKEwj8jYOP6-rrAhVmoosKHaitCZ4QsAR6BAgKEAE&biw=1163&bih=554#imgrc=u-vT-mQxGsgX6M>
- Tasa-arvobarometri 2017 Hakupäivä 14.9.2020 http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160920/STM_o8_2018_Tasa-arvobarometri%202017_net.pdf?sequence=4&isAllowed=y
- Terveyden ja hyvinvointi alan laitos. Nuorisobarometri 2016.Hakupäivä 14.9.2020 [https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/tyo-ja-toimeentulo/ammattialojen-sukupuolen-mukainen-segregaatio#:~:text=Nuorisobarometrin%20\(2016\)%20mukaan%3A,alalla%20\(22%20%25%20vastauksista\).](https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/tyo-ja-toimeentulo/ammattialojen-sukupuolen-mukainen-segregaatio#:~:text=Nuorisobarometrin%20(2016)%20mukaan%3A,alalla%20(22%20%25%20vastauksista).)
- Terveyden ja hyvinvointialan laitos. 2019. Ammattialojen ja sukupuolen mukainen segregatio. Hakupäivä 15.9.2020 <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/tyo-ja-toimeentulo/ammattialojen-sukupuolen-mukainen-segregaatio#:~:text=Ty%C3%B6markkinat%20ovat%20Suomessa%20eriytyneet%20voimakkaasti,yksityiselle%20osektorille%20oja%20miesenemmist%C3%B6isiin%20ty%C3%B6paikkoihin.>
- Tutkinnon suorittanut väestö koulutusalan ja -asteen sekä sukupuolen mukaan 2018. Hakupäivä 14.9.2020 https://www.stat.fi/til/vkour/2018/vkour_2018_2019-11-05_tau_001_fi.html
- Työttömien keskusjärjestö Hakupäivä 14.9.2020 <https://tyottomat.fi/jasenisto/>
- Työluuri -hanke Hakupäivä 14.9.2020 <https://feenikshanke.fi/tyoluuri/>)

3. Työttöminen terveys ja sekä työ- ja toimintakyky

Tuija Oivo ja Raija Kerätär ovat selvittelleet työttömien työ- ja toimintakykyä ja luovuttaneet selvityksen 15.11.2018 sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattilalle ja työministeri Jari Lindströmille. Selvityshenkilöt edellyttävät, että työ- ja toimintakykyä sekä työelämäosallisuutta tukevia palveluita tarvitsevat henkilöt on tunnistettava nykyistä paremmin. Samalla olisi arvioitava, kuinka moni pitkäaikaistyöttömistä on todellisuudessa työkyvytön ja väärän etuuden piirissä.

”Työttömät ovat tällä hetkellä syrjässä työkykypalveluista, etuuksista ja osallisuudesta”, toteavat Oivo ja Kerätär. Selvityshenkilöiden mukaan olisi käynnistettävä yli hallituskausien ulottuva strateginen työkykyohjelma.

Työttömät ovat sairaampia kuin työssä käyvät mutta käyttävät terveyspalveluja vähemmän. Mitä pitempään on ollut työttömänä, sitä vähemmän käy vastaanotoilla. Vaikka pitkään (yli 200 pv) työttöminä olleista osa on hyvin sairaita henkilöitä, heidän kansaneläkkeen työkyvyttömyyseläkehakemuksistaan hylätään 87 %. Työssä olevien hakemuksista hylätään 31 %

Kerättären selvityksessä todettiin, että lääkäreillä on työkyvyn arvioinnin osaamisessa vakavia puutteita. Suuri osa hylkäävistä eläkepäätöksistä näyttää johtuvan siitä, ettei työkyvyn arvioinnissa olleita työttömiä potilaita ole tutkittu, hoidettu tai ohjattu kuntoutukseen asianmukaisesti. Eläkettä ei voida myöntää, jos diagnostisia tutkimuksia tai hoitotoimia ei ole tehty riittävästi.

Miehet käyttävät vähemmän terveyspalveluja kuin naiset. Sukupuolten välisiä eroja terveyspalveluiden käytössä johtunevat siitä, että monet ehkäisevät terveydenhuollon palvelut on suunnattu naisille. Kohdunkaulansyövän ja rintasyövän seulontoja tehdään naisille. Sen sijaan esimerkiksi eturauhassyöpää ei ole viralliseen seurantaohjelmaan liitetty, koska sen tehosta ei ole takeita. Seulonnalla löytyy kyllä eturauhassyöpiä, mutta monet ovat hyvin hitaasti kehittyviä ja vaarana on syövän ylihoitaminen. Miehille ei ole virallisia seurantaohjelmia.

Yli hallituskausien ulottuva Työkykyohjelma pohjautuu nyt Raija Kerättären yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön osastopäällikön Tuija Oivon laatimaan ja loka-kuussa 2018 valmistuneeseen selvitykseen osatyökykyisten reiteistä työllisyyteen. Esimerkiksi työttömien terveystarkastuksilla voidaan puuttua pahimpiin terveyttä

uhkaaviin elämänlaadun vajeisiin (Laihiala & Ohisalo 2017, 133-144) Touri miehille -hankkeessa on huomioitu, kuinka työttömien terveydenhuolto ei ole niin hyvin organisoitu kuin työssäkäyvien. Tämän tietoisuuden lisäämiseksi on kirjoitettu paikalliseen jokaiseen talouteen jaettavaan ilmaisjakelulehteen kirjoituksia työttömien tasavertaisuudesta terveydenhoitoon. Digitarina Herra X:stä toimeentuloviidakossa kuvaa yksilön näkökulmasta työttömien terveyden sekä työ- ja toimintakyvyn edistämisen haasteita.

Herra X:n elämäntarina on useiden kuntouttavassa työtoiminnassa olevien asiakkaiden kaltainen. Se löytyy Touri Miehille -hankkeen verkkosivulta.

NETTILÄHTEET:

<https://www.laakarilehti.fi/ajassa/paakirjoitukset-tiede/terveyspalveluissa-tuetaan-syrjaytymista/>

https://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/selvityshenkilot-pitkaaikaistyottomien-ja-osatyokykyisten-todelliset-palvelutarpeet-on-selvitettava-nykyista-paremmiin

<https://www.laakarilehti.fi/ajassa/ajankohtaista/vuoden-tyoterveystekopalkintoraija-kerattarelle/>

Herra X Toimeentuloviidakossa <https://www.youtube.com/embed/q5kGjXRXruo>

Laihiala, T. & Ohisalo, M. 2017 Leipäjonot sukupuolisen ja sosiaalisen eriarvoisuuden mittarina SOSIOLOGIA 2/2017,132-144. Hakupäivä 14.9.2020 <https://www.utu.fi/sites/default/files/public%3A/media/file/leipajonot.pdf>

4. Kykyviisari työ- ja toimintakykyä edistävässä moniammatillisessa työssä

Kykyviisari on oiva työväline moniammatilliseen yhteistyöhön. Sen aihealueet kattavat kokonaisvaltaisesti yksilön tarpeet työllistymisen näkökulmasta. Niitä ovat sosiaalisen, psyykkisen ja fyysisen toimintakyvyn lisäksi hyvinvoinnin, osallisuuden, osaamisen, talouden sekä tulevaisuuden visiot ja työllistymisen ulottuvuudet.

Lähtökohtaisesti kykyviisari on kehitetty vaikeassa työmarkkina-asetuksessa olevien työkäisten tarvekartoitukseen itsearviointi menetelmäksi. Sen kehittämistä on vastannut Työterveyslaitoksen Sosiaalinen osallisuus ja työ- ja toimintakyvyn muutos (Solmu) -koordinaatiohanke (1.10.2004-30.9.2020), joka on Euroopan Sosiaalirahaston (ESR) rahoittama hanke. Kehitystyö on tehty yhdessä ESR:n rahoittamien toimintalinjan 5 hankkeiden (TL5) kanssa 2014-2017.

Kykyviisari on työ- ja toimintakyvyn itsearviointimenetelmä kaikille työkäisille, myös työelämän ulkopuolella oleville. Kykyviisarin avulla vastaaja voi arvioida työ- ja toimintakykyään ja sen muutostarpeita. Kykyviisari on suuntaa-antava arviointimenetelmä, jonka avulla vastaaja voi selvittää omaa tilannettaan, keskeisiä vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan, sekä tunnistaa työ- ja toimintakyvyssä tapahtuneita muutoksia. Jokainen voi kokeilla sitä osoitteessa www.kykyviisari.fi

Kykyviisarissa kuvatut aihealueet vaikuttavat toisiinsa ja ovat koko ajan vuorovaiikutuksessa keskenään. Muutos yhdellä alueella vaikuttaa aina toisiin alueisiin. Jokaiseen kykyviisarin aihealueeseen kuuluu erityistietoon perustuvia sisältöjä yksilön kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseen. Näin se on myös oiva työväline ohjaamaan työntekijöitä kuntouttavan toiminnan sisällön suunnittelussa ja toteutuksessa sekä arvioinnissa. Samalla se suuntaa työntekijöitä moniammatillisen yhteistyön kehittämiseen yli eri sektorirajojen. Vaikeassa työmarkkina-asetuksessa olevien työ- ja toimintakykyä voivat edistää julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin sekä yhdistysten toimijat.

Touri Miehille hankkeessa osallisuutta, hyvinvointia, työ- ja toimintakykyä vahvistavien yksilöohjauksien sekä ryhmätoimintojen suunnittelussa ja toteutuksessa ohjaavana ajatteluna on ollut kykyviisarin aihealueet.

Yksilöohjauksessa lähtökohtana tulee olla osallistujan kokonaisvaltaisen kartoituksen pohjalta nousevat tarpeet ja teemat. Kartoituksessa voi olla käytössä sosiaalisen osallisuuden ja työ- ja toimintakyvyn itsearviointimenetelmä Kykyviisari. Se soveltuu työikäisten työ- ja toimintakyvyn arviointiin. Sitä voidaan täyttää useampaan kertaan, jolloin saadaan näkyväksi tapahtuneet muutokset.

Kykyviisarin aihealueet ja esimerkkejä kysymys sisällöistä:

- A. ESITIEDOT (ikä, sukupuoli, työntekijätiedot)
- B. HYVINVOINTI (elämään tyytyväisyys, yleinen toimintakyky, koettu työkyky)
- C. OSALLISUUS (sosiaalinen toimintakyky ja kanssakäyminen)
- D. MIELI (psykkinen toimintakyky)
- E. ARKI (arjesta selviytyminen, itsestä huolehtiminen)
- F. TAIDOT (kognitiivinen toimintakyky, osaaminen, suhtautuminen tulevaisuuteen)
- G. KEHO (fyysinen toimintakyky)
- H. TAUSTATIEDOT (kotitalouden tilanne, koulutustausta)
- I. TYÖ JA TULEVAISUUS (työllisyystilanne, työllistymisusko, muutostoiveet)

Asiakaslähtöinen toiminta lähtee yksilön tarpeista, joihin työntekijä aikaisempaa kokemustaan ja teoreettista tietoaan hyödyntäen vastaa. Ihmistä ei voi jakaa osiin, vaan häntä on tarkasteltava suhteessa hänen elämäntilanteeseensa ja elinympäristöönsä. Elämäntilanteissa tapahtuneet muutokset vaikuttavat kehoon, mieleen ja toimintakykyyn sekä koko ihmisen olemiseen. Tämän takia yksilötyöntekijä, omatyöntekijä, ohjaaja, omahoitaja tarvitsee moniammatillisen työryhmän osaajia asiakkaan työ- ja toimintakyvyn edistämiseen. Jokaisella eri ammattikunnan edustajalla on erityistietoa ja osaamista yksilön kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseen.

Asiakassuhde on dialoginen suhde, jossa toiminnan päämäärä rakentuu yksilön omaan käsitykseen ongelmistaan ja haasteistaan sekä siitä, miten niihin voidaan vaikuttaa. Dialogisessa asiakassuhteessa rakennetaan yhteistä kieltä, ajatellaan yhdessä ja jaetaan tunne- ja merkityskokemuksia. Omien mielipiteiden ajatellaan olevan vain yksi ääni muiden äänten joukossa uudenlaisen ymmärryksen luomisessa. Dialogisessa asiakassuhteessa kuunnellaan puhujaa ja vastataan puheeseen.

Voimavarakeskeisen ajattelun mukaan ongelmien ratkaisemiseen tarvittavat voimavarat ja vahvuudet löytyvät asiakkaasta itsestään asiakkaan ja ammattihenkilön yhteistyön tuloksena. Psykoterapeuttiselle asenteelle on ominaista pyrkimys ymmärtää, mitä asiakkaiden ja heidän läheisten elämässä on tapahtunut, tapahtuu ja miten heitä voi tukea kuuntelemalla, elämän tilannetta selventämällä ja rohkaisemalla itsenäiseen päätöksentekoon tilanteeseen sopivilla keinoilla.

Asiakassuhteessa asiakas hyväksytään rajoituksineen ja tarpeineen, jolloin hänen syyllisyys, häpeä ja alemmuus lieventyvät ja psykkinen eheytyminen käynnistyy

ja mahdollistuu. Työntekijän hyväksyvä, ymmärtävä ja rohkaiseva asenne lisäävät myönteistä asennetta asiakkaan ongelmiin. Asiakas voi kertoa itsestään, jolloin työntekijä saa lisää tietoa ja asiakkaan tunteet purkautuvat. Hänen katkeruuttaan ja vihaansa siedetään ilman hylkäystä.

Psykoterapeuttinen asenne mahdollistaa asiakkaalle vahvistumisen kokemuksia elämässä selviytymiseen. Se kuuluu kaikkeen hyvinvointialan koulutuksen käyneen ammatilliseen vuorovaikutukseen. Sen hallitseminen ei edellytä mittavia teoretietoja, mutta jatkuvaa oppimista. Asiakkaan kohtaamiseen liittyvää ilmiökenttää ja siihen sisältyviä elementtejä kuvataan eri alan kirjallisuudessa erilaisilla käsitteillä esim. psykoterapeuttinen asennoituminen, hoidollinen vuorovaikutus, terapeuttinen kohtaaminen, vuorovaikutuksellinen tukeminen tai tukea antava ohjaaminen ja neuvonta.

Asiakassuhteet ja moniammatillinen yhteistyö luo hyvän pohjan työntekijän reflektiivisyyden kehittymiseen. Reflektiivisyys on oman toiminnan, sen perusteiden ja seuraamusten kriittistä analysointia ja pohtimista. Se ohjaa yksilöä kuulostelemaan ja tunnistelemaan itseään. Siinä korostuu omien tunteiden, ajatusten, asenteiden ja toimintojen tarkastelu. Etäisyyden ottaminen jokapäiväisiin käytännön tilanteisiin ja rutiineihin antaa arkiajattelua paremmat valmiudet omien toimintojen suunnitteluun. Ihmettely ja pohdinta saavat aikaan sen, että asiat alkavat hahmottua uudella tavalla, jolloin on mahdollista ymmärtää asioita laajemmin ja syvällisemmin.

Yksilöohjauksen pituuden ja kertojen tarve on subjektiivinen asiakkaan tarpeiden mukaan. Se voi olla kertaluonteinen tai se voi jatkua kuukausia. Yksilöohjaaja voi olla yhteistyöverkoston jäsen, joka sitoutuu asiakkaan rinnalla kulkijaksi ja verkoston kutojaksi. Oman yksilöohjaajan kanssa asiakas voi arvioida kokonaisvaltaisesti kykyviisarin avulla fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tarpeet, työ ja toimintakykyä sekä mahdolliset yksilön hoito- ja kuntoutuspalvelujen tarpeet. Kykyviisarin tulosten avulla yksilöohjaaja voi tukea asiakas työ- ja toimintakyvyn edistämiseen asiakkaan valinnan mukaan eri osa-alueissa. Muutaman kuukauden jälkeen kykyviisarin voi täyttää uudelleen ja verrata tuloksia aikaisempaan mittaukseen. Siitä voidaan huomata, kuinka muutoksia on tapahtunut muillakin osa-alueilla kuin siinä mistä on lähdetty liikkeelle.

Tällainen kokonaisvaltainen arviointi mahdollistaisi asiakkaalle laajan asiantuntijaverkoston osaamisen. Asiantuntijaverkostoon kuuluu sosiaalityöntekijä, joka tietää sosiaalietuuksista ja antaa tukensa Kelan asioinnissa. Siihen kuuluvat kuntoutustimin lääkärit, mielenterveyden työntekijät, terveydenhoitajat, oppilaitosten sekä TE-keskuksen, työllisyyspalvelujen, työhönvalmennussäätiöiden työntekijät. Oma yksilöohjaaja on tässä moniammatillisessa hoito- ja palveluverkostossa asiakkaan kanssa rinnalla kulkija. Hän ei jätä asiakasta yksin eksymään palvelujen tuottajien viidakkoon.

Touri Miehille -hankkeen kokemuskouluttaja Ville-Veikko Kovanen havahdutti esityksessään tätä näkökulmaa. Koulutustilaisuuden palautteissa todettiin, että olisipa enemmän kokemuskouluttajia ja oman selviytymistarinan kertojia, niin tulisi paremmin myös ammattilaisille näkyviin tarvittava kokonaisvaltainen ja oikeanlainen

asennoituminen avun ja hoidon tarpeessa oleviin ja syrjäytymisuhan edessä oleviin miehiin.

REFERENSSILÄHTEET:

Työterveyslaitos <https://sivusto.kykyviisari.fi/>

Sitra 2018. Mikä tekee dialogin. Hakupäivä 16.9.2020

<https://www.sitra.fi/artikkelit/mika-tekee-dialogin-dialogisen-vuorovaikutuksen-tunnuspiirteet-ja-edellytykset/>

Seikkula, J. & Alakare, B. 2004. Avoin dialogi. Vaihtoehtoinen näkökulma psykiatriassa. Hakupäivä 16.9.2020 <https://www.duodecimlehti.fi/duo94071>

Arnkil, T. E. & Seikkula, J. 2015. ”Nehän kuunteli meitä” Dialogia monissa suhteissa.

5. Hoitosuositus poikien ja miesten kanssa työskenteleville

Amerikan psykologinen yhdistys on julkaissut elokuussa 2018 ensimmäisen hoitosuosituksen miesten ja poikien kanssa työskenteleville psykologeille. Miesten hoitamiseen erikoistunut psykoterapeutti Lauri Mannermaa arvioi, että siitä hyötyvät myös Suomessa miesten ja poikien kanssa työskentelevät sosiaali- ja terveystalouden työntekijät.

Miesten ja poikien kohtaaminen on monitahoinen ja -kerroksinen ilmiökenttä. Kohtaamisen tulokulmia on monia, joita työntekijän on tarkasteltava miesten ja poikien kohtaamisessa. Eri kulttuurissa ja ikäryhmissä vallitsevat erilaiset miehen mallin vaatimukset. Yksilöt rakentavat identiteettiään miehenä koko elämänsä ajan eri tilanteissaan. Millaisia rooliodotuksia miehillä ja pojilla on toisiaan kohtaan? Miten miehiä tuetaan perinteisestä rahaa hankkivasta vanhemmasta hoivaavaan isyyteen? Miten koulutuksissa ja eri palveluissa edistetään yksilönä, poikana ja miehenä kasvua terveelliseen elämään heidän erityisyyden huomioiden?

Vaikka miehen malli vaihtelee eri kulttuureissa, perinteisesti miehiltä odotetaan esimerkiksi heikkouden peittämistä, asioiden aikaansaamista, naiselliseksi käsitettyjen ominaisuuksien välttämistä sekä riskien ottamiskykyä ja -halua. Yleinen toteamus siitä, että miehet puhuvat mieluiten tekemisestä, taloudesta ja yhteiskunnallisista asioista on tullut esiin myös Touri Miehille -hankkeessa.

Perinteisesti ajatellaan miehillä olevan taloudellista ja seksuaalista valtaa. Tästä etuoikeutetusta asemasta huolimatta miehillä on enemmän vaikeuksia kuin naisilla. Miehet kuolevat nuorempina. Heillä on enemmän sydänsairauksia, väkivaltaa ja itsemurhia kuin naisilla. Voiko olla, että perinteinen miehen rooli pitää miehiä vankeina? Tiukasti perinteisen miehen mallin omaksuneella heikkouden peittäminen saattaa johtaa välttelyyn hakea apua. Touri miehille hankkeen toimenpiteissä on tuettu osallistujia terveyden edistämiseen. Tämän suhteen on kuitenkin todettu, että työttömille ei ole terveydenhoito niin hyvin organisoitu kuin työssä käyville.

Nykyään on onneksi miehillä kaveriporukoita, joissa voidaan puhua jopa tunteista. Touri miehille hankkeessa on keskusteltu miehen roolin havaituista muutoksista. Miehiä näkyy nykyään enemmän lapsen kanssa neuvolassa ja jotkut ovat alkaneet

käyttää jopa vanhempainvapaita. Kuitenkin miesten hoitamiseen erikoistunut psykoterapeutti Mannermaa sanoo, että perinteinen miehen rooli on hankala myös niille, jotka poikkeavat odotuksista. He peilaavat itseään niihin ja arvioivat sitä kautta omaa kelpaavuuttaan miehinä. Samaa ilmiötä on tunnustettavissa Miessakit ry:n toiminnanjohtaja Tomi Timperi artikkelista. Timperi kuvaa juhluvuoden artikkelisarjassa miesten keskinäistä vartaisuutta, että miehille on merkityksellistä tulla hyväksytyksi toisten miesten silmissä ja keskuuteen. Tämä kollektiivinen tarve näyttäytyy yleisenä ja konkreettisenä muutaman vuoden ikäisestä pojasta elämän loppuun asti. Vertaisensa hyväksymäksi tuleminen tarve voidaan mieltää taustaltaan monilta osin kulttuuriin perustuvaksi, mutta ytimeltään se on luontaista. Poikien eriytyminen äidistä poikkeaa tyttöjen prosessista keskeisesti siinä, että poika on äidin kanssa eri sukupuolta. Eri sukupuolta oleminen käynnistää prosessin, jossa suurin osa pojista hakee itselleen miehisen samaistumiskohteen. Usein kohde on oma isä tai muu läheinen mies, jonka kanssa poika viettää aikaa. Suurin osa miehistä kokee siis biologiansa ja psykososiaalisen minänsä kautta liittymistarvetta toisiin miehiin. (Timperi 2015)

Roolien tunnistaminen antaa mahdollisuuden vapautua niistä. Mitä vähemmän ennako-odotuksia miehiin ja hyväksytyyn maskuliinisuuteen kohdistuu, sitä vapaammin jokainen mies voi olla oma itsensä. Se puolestaan lisää hyvinvointia monin tavoin, toteaa Mannermaa. Flinkkilän ja Tastulan ohjelmassa Tastulan vieraana 22.12.2018 ollut kirjailija ja opettaja Tommi Kinnunen kuvaa hellää, sallivaa ja humoristista mieskuva itsestään ja mieheyteen liittyviä odotuksia. Hänen mukaan pojille tarjotaan edelleen kouluissa kapeaa roolia. Hän toteaa myös, että kaikki ei ole itsestä kiinni, vaan elämä heittelee ihmisen tielle kaikenlaista. (<https://areena.yle.fi/1-4219312#autoplay=true>).

REFERENSSILÄHTEET:

Amerikan psykologinen yhdistys. 2018. Hoitosuosituksen miesten ja poikien kanssa työskenteleville psykologeille. Elokuu 2018. Hakupäivä 14.9.2020

<https://www.apa.org/about/policy/boys-men-practice-guidelines.pdf>

Mannermaa, L. 2019. Amerikan psykologiyhdistys: Perinteinen miehen malli vahingoittaa monia miehiä ja poikia. 27.1.2019. Hakupäivä 14.9.2020 <https://yle.fi/uutiset/3-10616219>

Timperi, T. 2015 Miesten keskinäinen vertaisuus. Hakupäivä 14.9.2020

<https://www.miessakit.fi/2015/04/21/miesten-keskinainen-vertaisuus/>

Tastulan haastateltavana on kirjailija ja opettaja Tommi Kinnunen. Humanisti itkee, nauraa ja kompuroi. 22.12.2018. Hakupäivä 14.9.2020 <https://areena.yle.fi/1-4219312#autoplay=true>

6. Suunnitteluvaiheen ideat muotoutuivat käytäntöön

Hankkeen konsultatiivisesta ryhmästä kehittyi Meri-Lappiin Miestyöverkosto yhteistyössä alueemme kumppaneiden, Oulun Miestyöverkoston ja valtakunnallisen Mies-sakit ry:n kanssa.

Mottona verkostossa on, että miesten kanssa työskentely kuuluu olla kiinteä osa perustyötä kaikilla sektoreilla.

Poikien ja miesten hyvinvoinnin edistäminen edellyttää laajan monialaisen yhteistyöverkoston toimimista yhteen hiileen. Järjestöt ja vapaa-ajan harrastustoimintaa toteuttavat ja ohjaavat tahot ovat tärkeässä roolissa ammattilaisten rinnalla. Meri-Lapin miestyöverkoston tavoitteena on mahdollistaa miesnäkökulmaosaamisen kehittymisen alueen palveluissa. Poikien ja miesten kanssa toimivat ja työskentelevät voivat saada verkostomaisesta työskentelystä erityisosaamista ja ideoita työhön sekä tukea hyvinvointiin. Organisoitun toiminnan kautta miesnäkökulma tulee näkyväksi yhdessä järjestetyissä tapahtumista. Se kytkeytyy osaksi organisaatioiden perustyötä ja miesten avun saaminen taataan alueellisesti.

Miestyöllä tarkoitetaan hyvinvointityötä, jossa huomioidaan miehen ominaislaatu ja miestapaisuus. Miestyö haastaa sukupuoliin liittyviä käsityksiä, rooliodotuksia ja stereotyyppioita. Miesten hyvinvointiin keskittyminen kaventaa sukupuolten välisiä hyvinvointieroja. Vaikka tiukasti perinteiseen miehen malliin sisältyy ajatus miehen etuoikeutetusta asemasta, niin miehillä on kuitenkin enemmän vaikeuksia kuin naisilla. Miehet käyttävät vähemmän terveystalvveluja kuin naiset. Miehet kuolevat naisia nuorempina. Suomalaisten miesten elinikä on Pohjoismaiden lyhin. Miehet hakevat heikommin apua.

Miehet jäävät naisia useammin pelkän peruskoulututkinnon varaan. Digitalisaatio hävittää juuri sellaisia aloja, joille ilman koulutusta jääneet nuoret miehet ovat perinteisesti hakeutuneet. Avioerossa 20 000 lasta vuodessa menettää yhteyden isäänsä.

Miesten ja naisten hyvinvointieroja kuvaava lista on pitkä, vaikka todellisuudessa se ei lopu tähän. Se antaa kuitenkin meille haasteen kehittää monialaista miestyö verkostoa myös Meri-Lappiin. Verkostoon ovat tervetulleita kaikki miehiä työssään

ja harrastuksissaan kohtaavat. Meri-Lappiin Miestyö verkostoa ovat käynnistäneet Kemin ja Tornion seurakunta, Kemikammari, Länsi-Pohjan sairaanhoitopiiri, Toivola-Luotola Settlementti, Keminmaan Rantatupa, Tornion työvoimalasäätiö, Poliisi, SPR, Majakka Miessakit ry:n ja Oulun miestyöverkoston edustajien kanssa.

Meri-Lapin miestyöverkosto on käynnistynyt Touri Miehille -hankkeessa ja tarkoitus on saada se pysyväksi käytännöksi. Verkosto on kokoontunut hankkeen aikana viisi kertaa. Tammikuussa 2020 verkosto käynnistettiin Tietokadulla ja Koronapandemian vuoksi jatkopalaverit järjestettiin Microsoft Teamsissa.

Syksyn teemana on Miesten viikon tapahtuman yhteissuunnittelu ja toteutus. Miesten viikko on vk.45, joka päättyy isänpäivään 8.11.2020. Viikolle käynnistynyt suunnitelma Mies ja hyvinvointialat -messusta tulee murtamaan perinteistä koulutusalojen markkinointia.

Hankesuunnittelussa yhdeksi tavoitteeksi asetettiin ohjaajakoulutusten suunnittelu. Tavoitteena oli, että Miesryhmien vertaisohjaajakoulutus ja Miesnäkökulma-ohjaajakoulutus laajentavat Lapin AMK:n ja Kansalaisopistojen koulutustarjontaa edistään miesten ja naisten tasa-arvoa. Miesryhmien vertaisohjaajakoulutus ja miesnäkökulma-ohjaajakoulutus saivat yhteistyöorganisaatioiden kehittäessä nimekseen Ryhdy ryhmäohjaajaksi koulutusnimen.

Koulutus antaa valmiuksia erityisesti poikien ja miesten ryhmien käynnistämiseen. Siinä saa kehittää omia taitoja harrastus- ja vertaisryhmien käynnistämiseen ja ohjaamiseen. Perehdytään ryhmäohjauksen pelisääntöihin, osallistujien sekä ohjaajan rooleihin. Käsitellään mm. seuraavia teemoja: itsetuntemus, yksilöiden erilaisuuksia, kohtaaminen, kuunteleminen ja sukupuolisensitiivisyys ja miehenä olemisen kysymysten tarkastelua. Koulutus soveltuu harrastus ja vertaistoiminnasta kiinnostuneille. Ryhdy ryhmäohjaajaksi koulutuksen tarjonta jatkuu Lapin ammattikorkeakoulussa vapaasti valittavina opintoina.

Hankkeen jälkeen Lapin ammattikorkeakoulun Tulevaisuuden terveystalvelu-yksikön ja valtakunnallisen Miestyön Osaamiskeskuksen Toiminnan miesten hankkeen kanssa yhteistyö jatkuu. Miestyön Osaamiskeskus on kehittämis- ja koulutustoimintaan erikoistunut yksikkö, joka tutkii ja kehittää miesten kanssa tehtävää työtä ja vahvistaa eri toimijoiden osaamista tällä alalla. Toiminta perustuu miestyön ja mieserityisyyden tutkimukseen ja tästä saadun ymmärryksen välittämiseen järjestämällä koulutuksia, seminaareja ja luentoja. Osaamiskeskuksen tavoite on vahvistaa sosiaali-, terveys-, opetus- ja nuorisotyön sektorien miestyöhön liittyvää osaamista. Keinoja tähän ovat eri yhteistyöverkostojen kanssa toteutettavat koulutukset ja kehittämishankkeet.

7. Toiminnasta tuotteeksi

Touri Miehillä-hankkeessa tuotettu materiaali on laadittu hankkeen aikana toteutettujen ryhmä- ja yksilötapaamisten perusteella. Materiaali löytyy hankkeen verkkosivulta www.tourimiehille.fi ja se on myös tallennettu yhteistyökumppaneille jaettavaan USB- muistitikkuun. Tämä mahdollistaa sen, että hankkeen koulutustuotteita, materiaaleja ja julkaisuja voidaan hyödyntää hankkeen jälkeenkin. Hankkeessa järjestetyt tilaisuudet ja toiminnot on suunniteltu yhteistyössä hankkeessa mukana olleiden tahojen kanssa.

Toiminnasta on tallennettu kaikki se materiaali, joka on voitu kirjoittaa auki. Liitteestä 1 löytyy sisältöluettelo tuotetusta aineistosta. (Liite 1) Kaikessa toiminnassa on ajatuksena ollut hankkeen tavoitteiden mukaisesti, miesten työ- ja toimintakyvyn parantaminen. Tiedostossa on järjestettyjen koulutuspäivien asiantuntijoiden lupaamat luentodiat ja toteutetut ryhmätilanteet ja niihin liittyvä materiaali, ryhmänohjaajakoulutuksen materiaali, linkit tuotettuihin opinnäytetöihin ja kehittämistehtäviin. Tiedostot on nimetty aiheittain ja tiedoston käyttöohje löytyy aina tuotteesta.

Tuotettua aineistoa voi hyödyntää ja muokata oman tarpeen ja kiinnostuksen mukaan. Aineistosta löytyy ammatillista ajattelua tukevaa materiaalia miestyöhön ja sieltä löytyy valmiita toteutuskuvauksia ryhmä- ja yksilötilanteisiin. Yhteistyökumppaneilla on mahdollisuus pyytää Lapin AMK Kemin kampuksella toimivalta Hyvinvointipysäkiltä apua toimintojen toteuttamiseksi omassa työyksikössä. Hyvinvointipysäkin yhteystiedot löytyvät USB-tikulta. Hyvinvointipysäkillä harjoittelevat sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijat voivat tulla toteuttamaan erilaisia yksilö- ja ryhmätoimintoja opettajien ohjaamina.

7.1 YKSILÖ- JA RYHMÄTOIMINNAN ESITTELY

Hankkeessa toteutetut toimintojen sisällöt rakentuivat hankkeen tavoitteita tukeviksi ja palvelivat myös yhteistyöorganisaatioiden toiminnan tavoitteita. Sisällöt koottiin aiheet kokoavien teemojen alle. Niistä muodostuivat seuraavat kokonaisuudet: Työ- ja toimintakyky, Terveystta ja hyvinvointia edistävä materiaali ja Miestyön osaamista tukeva materiaali. Lisäksi olemme koonneet yhteen kaikki luentomateriaalit, joiden jakamiseen meillä on lupa sekä listanneet opinnäytetyöt ja kehittämistehtävät, jotka ovat tuottaneet miestyön kehittämiseen liittyvää tietoa. Ryhdy ryhmänohjaajaksi

koulutus kehitettiin ja toteutettiin Kivalo-opistossa ja Tornion kansalaisopistossa. Siihen liittyvä materiaali löytyy tiedostosta.

Työ ja toimintakyky teemassa on esimerkiksi ryhmätoiminnan kuvaus aiheesta Työttömyys elämäntilanteena. Siinä tavoitteena on saada osallistujat sanoittamaan elämäntilannettaan. Miten he kokevat elämänsä työttömänä? Millaisia myönteisiä tai kielteisiä asioita siihen tilanteeseen liittyy? Työttömiä ja työttömyyttä kohtaan tulee monenlaisia paineita, syytöksiä ja odotuksia. Ryhmätoiminnan keinoin voidaan käsitellä ja selkiyttää osallistujien elämäntilannetta. Siinä vertaistuki ja toisten kokemuksista oppiminen auttavat tilanteen käsittelyä. Ryhmässä käsitellään työttömyyttä eri näkökulmista ja käsitteiden kautta, joita työttömyyden yhteydessä käytetään. Mitä tarkoittavat esimerkiksi käsitteet: kitkatyöttömyys, kausityöttömyys, rakenneyöttömyys. Siellä keskustellaan, miten työttömyys vaikuttaa ihmiseen ja hänen elämäänsä. Tärkeä on nostaa esiin myös ne myönteiset toimintatavat työttömyystilanteessa, joita löytyy. Työtön henkilö voi hyväksyä työttömyyden senhetkiseksi tilanteeksi, josta on mahdollisuus päästä kohti toivottavampaa tulevaisuutta. Ryhmässä tuetaan aktiivista elämänotetta ja pyritään vahvistamaan osallistujien onnistumisen kokemuksia. Muistutetaan ryhmäläisiä myös niistä muista rooleista, joita meillä kaikilla on myös työttömyyden aikana. Työskentely tapahtuu ryhmässä, jossa järjestetään erilaisia lyhyitä tietoiskuja aiheesta, käytetään kokemuskouluttajia ja työvoimaviranomaisen vierailuja ryhmässä. Osallistujat tekevät yksilö- ja ryhmätehtäviä ja hyödynnetään oppimiskeskusteluita, jonka avulla pyritään rikastuttamaan omaa ajattelua.

Terveyttä ja hyvinvointia edistävä materiaali sisältää erilaisia terveyteen liittyviä teemoja, joita on hankkeen aikana pyydetty yhteistyökumppaneiden taholta. Siellä on aineistoa testosteronista, seksuaalisuudesta ja virtsankarkailusta. Näihin materiaaleihin löytyy taustamateriaali ja valmis esitys aiheesta. Nämä materiaalit ovat niitä, joihin saa apua Hyvinvointipysäkin opiskelijoilta. He voivat tulla pitämään ryhmää näistä teemoista ja samalla suorittaa asiakkaille erilaisia terveystarkastuksia. Terveyttä ja hyvinvointia edistävä materiaali sisältää myös kuvaukset eri ryhmätoiminnoista. Siellä on kuvaus ruokaryhmästä, kuntosaliryhmästä, levyraadista sekä maahanmuuttajaryhmästä.

Kahoot on verkossa sijaitseva pelipohjainen oppimisympäristö. Aineistossa on 12 eri teemaa, joita voidaan käyttää ryhmissä ns. mini-interventioina. Aineistosta löytyy ohjeet, miten sitä käytetään. Ainoa mitä tarvitaan, on verkkoyhteys ja tietokone tai mobiililaitte. Eri aihealueista löytyvät valmiit kysymykset sekä lähde, josta saa aiheeseen liittyvää tietoa. Näitä kuvattuja materiaaleja on käytetty hankkeen aikana eri yhteistyökumppaneiden kanssa. Teemat on otettu hyvin vastaan ja osallistujat ovat kokeneet aiheet tarpeellisiksi. Nämä ovat esimerkkejä toteutuksista ja jokainen voi esimerkin kautta luoda omanlaisensa toimintatavan tai käyttää näitä valmiita malleja. Tärkeintä on saada aikaan toimiva ratkaisu ja saada osallistujat mukaan toimintaan.

7.2 TYÖNTEKIJÖILLE SUUNNATTU AINEISTO

Hankkeen toisena kohderyhmänä oli laaja viranomaisverkosto. Olemme keränneet aineistoon materiaalia, joka edistää viranomaisten tietoisuutta ja mieserityisyyden huomioimista asiakkaan kohtaamisessa. Kaikki tuotettu aineisto on työntekijöille suunnattua, mutta osa sisällöstä on aiheeseen liittyvää tietoa, joka antaa syvällisempää informaatiota lukijalleen.

Työ ja toimintakyky osioissa se on yksilöohjausta käsittelevä tiedosto, jossa käsitellään Kyky-viisaria ja asiakassuhdetta. Terveyttä ja hyvinvointia edistävässä materiaalissa löytyy tietoa ryhmän toimintaan liittyen tai yksilötapaamisissa hyödynnettäväksi. Haastattelumalli tutustumiseen on helppo ja konkreettinen keino saada ryhmä tutustumaan toisiinsa. Haitalliset tulkintamallit-tiedosto auttaa työntekijää havaitsemaan ja tunnistamaan erilaisia tulkintamalleja, joita asiakastyössä tapaa ja jotka voivat estää henkilön toimintaa ja kuntoutumista. Mielen terveyttä tukevaa materiaalia ovat myönteiset stressinhallintakeinot ja mielen hyvinvointia tuleva materiaalipaketti. Materiaaleissa on kuvattu, miten niitä voi käyttää ja mistä löytyy lisätietoa.

Miestyönosaamista tukeva materiaali on kokonaisuudessa henkilöstön omaan käyttöön tarkoitettu materiaali. Sieltä löytyy mm. tietoa hoitosuosituksesta, jonka on laatinut amerikkalainen psykologinen yhdistys elokuussa 2018 poikien ja miesten kanssa työskenteleville. Sinne on kerätty lähteitä ja linkkejä miehiä ja poikia käsittelevistä elokuvista, digitarinoita, Youtube-videoita ja kirjallisuutta. Ajatus on, että henkilöstö tutustuu näihin materiaaleihin ja voi käyttää niitä erilaisissa ryhmätilanteissa keskustelun ja työskentelyn pohjana. Aineistossa on vinkkejä kaikenikäisten henkilöiden kanssa työskentelyyn.

Hankkeen aikana on järjestetty joka lukukaudella koulutuspäiviä, joissa on käsitelty miesten työ – ja toimintakykyä ja siihen liittyviä teemoja. Vuoden 2020 tilaisuudet järjestettiin verkossa, koska koronapandemia esti tilaisuuksien järjestämisen Lapin Ammattikorkeakoulun tiloissa. Koulutus tilaisuuksista on saatu luentomateriaalit, jotka löytyvät luentomateriaalit osioista. Osa luennoista on toteutettu Teamissa ja niihin liittyvät tallenteiden linkit ovat aineistossa.

Hankkeessa on myös tuotettu digitarinoita. Digitarina on yksi ilmaisumuoto omien tarinoiden tai muistojen kuvaamiseen. Sitä voidaan hyödyntää mm. sosiaalisen osallisuuden vahvistamiseen ja oppimiseen. Sen avulla voidaan esimerkiksi toteuttaa terveyden edistämistä. Digitarina on kestoltaan muutamia minutteja, joten ne soveltuvat hyvin motivoimaan ryhmän keskustelua ja syventymään tarinan sisältöön tarkemmin. Mukana on myös materiaalia aikaisemmista koulutus tilaisuuksista ja hankkeesta, jotka tukevat tämän hankkeen tavoitteita ja sisältöjä.

8. Arviointikertomus

Touri miehille hankkeen perusteista ja tavoitteista arvioinnin näkökulmasta. Huonosisuus realisoituu maassamme vahvasti miehiin. Suomalainen mies elää lyhyemmän elämän kuin muiden pohjoismaiden miehet ja suomalaisiin naisiin verrattuna elinajan odote on noin kuusi vuotta lyhyempi. Miesten osuus työelämän ja koulutuksen ulkopuolella on kasvanut. Miehet käyttävät te-hallinnon tarjoamista tieto-, neuvontaja ohjauspalveluista vain kolmasosan ja tämä voi osaltaan vaikeuttaa miesten työllistymistä. Meri-Lapin alueen kunnissa sairastuvuus ja kansantautien esiintyvyys on selkeästi korkeampaa kuin koko maassa. Alueella on runsaasti työttömyyttä sekä mielenterveys- ja riippuvuusongelmia.

Touri Miehille-hanke kuuluu Euroopan Unionin työllisyyden ja työvoiman liikkuvuuden toimintalinjaan 3, jonka erityistavoitteena on (8.1) työ ja koulutusurien sukupuolenmukaisen eriytymisen lieventäminen. Tähän toimintalinjaan kuuluvien hankkeiden tavoitteena on tukea eri ikäisiä koulutukseen ja työelämään vahvistamalla hanketoimintojen kohteena olevien osallisuutta, hyvinvointiosaamista, työ- ja toimintakykyä.

Touri Miehille hankkeen erityisenä tavoitteena oli lisätä osaamista miesten huomiointiin ja ohjaamiseen palvelujärjestelmissä. Tavoitteena oli myös lisätä eri toimijoiden miestyöosaamista. Hankkeen päärahoittajana oli Euroopan sosiaalirahasto ESR ja rahoittajaviranomaisena toimi Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ELY. Lapin ammattikorkeakoulu vastasi hankkeen toiminnasta, taloudesta, johtamisesta, koordinoinnista, viestinnästä ja hankkeen tulosten koonnista.

8.1 ARVOINNIN TARKOITUS JA KEINOT

Hankkeen arvioinnin tarkoituksena oli hankkeen toiminnan vaikutusten arviointi. Arvioitavia kohteita olivat hankkeen toimeenpano ja sovittujen tavoitteiden toteutuminen. Arviointi toteutettiin itsearviointina osana hankeprosessia. Arviointitiedon keruussa hyödynnettiin Webropol-ohjelmaa, joka helpottaa vastaamista ja lisää vastausprosenttia. Hanketiimi arvioi hankkeen etenemistä muun hanketyön osana ja tiimikokouksissa. Hankkeen ohjausryhmä kokoontui säännöllisesti, jolloin myös tehtiin arviointia hankkeen toiminnasta. Hankkeen toiminnan vaikutuksia arviointiin yhteistyötahojen kanssa eri yhteistyötoimintojen yhteydessä. Osalta yhteistyötahoilta

pyydettiin myös palautetta hankkeen toiminnasta. Hankkeeseen osallistuneilta osalta asiakkailta kerättiin palautetta. Palautteen keräämisessä hyödynnettiin mm. KYKY-viisaria.

Prosessin aikaista arviointia hyödynnettiin jatkotoiminnan kehittämisessä, suunnitelmassa, jotta hanketoiminta olisi edistänyt mahdollisimman hyvin hankkeen tavoitteiden toteutumista. Myös hankkeen toiminnan tuloksena syntyvien toimintamallien, syntyvän materiaalin hyödyntämisen jatkuvuusnäkyviä arvioitiin itsearviointin keinoin. Loppuraportissa esitetään yhteenveto hankkeen toiminnasta, toiminnan tuloksista. Syntyvää arviointitietoa voidaan hyödyntää jatkossa vastaavan toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa.

8.2 HANKKEESEEN OSALLISTUJIEN PALAUTE

TOURI MIEHILLE HANKE, koulutuspäivien palaute

Touri miehille hankkeessa järjestettiin 19.3.2019 koulutuspäivä TYÖTTÖMYYS ELÄMÄNTILANTEENA ja 20.3.2019 koulutuspäivä POJASTA MIEHEKSI . Koulutuspäivien osallistujilta kerättiin palautetta Webropol kyselyllä.

Työttömyys elämäntilanteena koulutuspäivän palaute:

Työttömyys elämäntilanteen koulutuspäivän osallistujista 18 vastasi seuraaviin:

1. Koulutus toi minulle uutta tietoa työttömyydestä,
2. Koulutus auttoi minua ymmärtämään työttömyyttä elämäntilanteena,
3. Koulutuksesta oli minulle hyötyä ammatillisesti.

Näissä kysymyksissä oli valmiit vastausvaihtoehdot.

- Avoimeen kysymykseen Millaista ammatillista hyötyä päivästä sait? Kerro esimerkki vastasi 14 osallistujaa.
- Avoimeen kysymykseen Mitä muuta haluat sanoa koulutuspäivästä vastasi 10 osallistujaa.

Yhteenveto vastauksista: Työttömyys elämäntilanteena päivä lisäsi osallistujien enemmistön tietoisuutta, ymmärrystä käsitelystä aiheesta. Enemmistöissä vastauksissa mainittiin koulutuspäivän olleen ammatillisesti hyödyllinen.

Pojasta mieheksi koulutuspäivän palaute:

Pojasta mieheksi koulutuspäivän osallistujista 59 vastasi seuraaviin:

1. Koulutus toi minulle uutta tietoa mieheksi kasvamisesta ja miehiin liittyvistä rooliodotuksista,
2. Koulutus auttoi minua ymmärtämään mieheksi kasvamista ja miesrooleja. Osallistujista 58 vastasi seuraavaan: Koulutuksesta oli minulle hyötyä ammatillisesti. Näissä kysymyksissä oli valmiit vastausvaihtoehdot.
 - Avoimeen kysymykseen Millaista ammatillista hyötyä sait? Kerro esimerkki vastasi 32 osallistujaa.
 - Avoimeen kysymykseen Mitä muuta haluat sanoa koulutuspäivästä? vastasi 36 osallistujaa.

Yhteenvedo vastauksista:

- Enemmistö vastaajista koki ymmärryksensä lisääntyneen koulutuspäivän aikana ja saavansa uutta tietoa käsitelystä aiheesta. Myös ammatillisen kehittymisen näkökulmasta enemmistö osallistujista koki koulutuspäivän hyödylliseksi.
- Professori Jari Sinkkosen esitelmästä pidettiin paljon.
- Etäyhteydet koettiin monessa vastauksessa häiritsevän asian tarkastelua.
- Koulutuksen, työ ja toimintakyvyn haasteet koulutuspäivä 19.9.2019 palaute:
- Vastaajien määrä 26
- Kysymyksen koulutuspäivän sisältö vastasi hyvin odotuksiani, koulutuspäivän luennot olivat mielenkiintoisia, koulutuspäivän aiheet olivat ajankohtaisia vastausten perusteella koulutuspäivän sisältö vastasi hyvin osallistujien odotuksia, luennot koettiin mielenkiintoisiksi, aiheita pidettiin ajankohtaisina.
- Avoimen kysymyksen mikä oli mielestäsi koulutuspäivän paras anti oman ammatillisen kehittämisesi kannalta? vastausten perusteella selkeästi parasta oli kokemusasiantuntijan esitys.
- Avoimen kysymyksen mitä muuta haluat koulutuspäivästä sanoa? vastausten perusteella koulutuspäivää pidettiin onnistuneena.
- Avoimen kysymyksen Mistä aiheesta toivoisit Touri Miehillä hankkeen järjestävän koulutusta? vastausten perusteella erityisesti kokemusasiantuntijoiden esityksiä haluttiin lisää.

Ryhdy ryhmäohjaajaksi koulutus syksy 2019 palaute:

- Koulutuksen sisältöä pidettiin mielenkiintoisena.
- Toteutustapaa pidettiin onnistuneena.
- Koulutukseen oltiin tyytyväisiä.
- Lisää toivottiin sukupuolitietoisuutta, tunteja ja harjoittelua.

Miesten ryhmätoiminta Meri-Lappi syksy 2018-kevät 2019.

- Yhden osallistujan haastattelu 4.6.2019
- Vastaaja halusi osallistua ryhmää, jotta olisi syy lähteä liikkeelle. Ryhmään osallistuminen antoi välineitä itsetutkiskeluun, ryhmän muiden jäsenten kokemuksen ongelmien ratkaisusta oli hyödyllistä kuultavaa. Ryhmä tarjosi sosiaalista kanssakäymistä. Vastaaja oli saanut kahden muun osallistujan kertomuksista tietoa siitä mitkä asiat ja miten vaikuttavat miesten elämään. Ryhmään osallistuminen oli jossain määrin lisännyt vastaajan kiinnostusta miesosaamiseen liittyen. Vastaaja halusi, että Touri Miehille projektin tuloksia hyödynnettäisiin projektin loputtuakin. Vastaajan mielestä miesosaamista voitaisiin tarjota enemmänkin ja täten voitaisiin ehkäistä miesten syrjäytymistä. Vastaaja toivoi myös lisää osallistujia tällaiseen toimintaan.

Hyvinvointiin liittyvät teemapäivät työllisyyspalveluiden piirissä oleville syksyllä 2019 Meri-Lapissa

- 12 vastaajaa
- Väitteen teemapäivillä sain hyödyllistä tietoa miehenä olemisesta vastausten perusteella enemmistö vastaajista koki saavansa ko. hyödyllistä tietoa. Vastaus ei samaa eikä eri mieltä oli myös selkeästi edustettuna.
- Väitteen teemapäivillä sain hyödyllistä tietoa työttömyydestä vastausten perusteella enemmistö ei ollut samaa eikä eri mieltä.
- Väitteen teemapäivillä sain hyödyllistä tietoa hyvinvoinnista, työ- ja toimintakyvystä enemmistö vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä. Ei samaa mieltä eikä eri mieltä ja jokseenkin eri mieltä vaihtoehtoihin oli myös useita vastauksia.
- Väitteen osallistuini mielelläni teemapäiviin vastausten perusteella enemmistö vastaajista ei osallistunut mielellään teemapäiviin. Yhteenvetona voi todeta, että näiden teemapäivien sisältö ja toteutustapaa on perusteltua miettiä lisää, jotta ne vastaisivat paremmin kohdejoukon tarpeisiin.

Työllisyyspalvelujen piirissä olevien ryhmien kanssa työskentely syksyllä 2019 ja keväällä 2020

- Ryhmä- ja yksilövalmentajan näkemyksiä hankkeesta
- Hankkeen toteuttamalle toiminnalle on selkeä tarve. Ammattikorkeakoulun edustajien osallistumien ryhmätoimintoihin oli hyödyllistä. Hanketoimijoiden toteuttamalla ryhmätoimintatuokioilla osallistujat keskittyivät hyvin kuuntelemaan tarkasteltavaa asiaa, ”saitte jäyhimmätkin kaverit kuuntelmaan”. Asiakkaiden arvostavaa kohtaamista pidettiin tärkeänä. Ryhmätoiminnoissa vertaistuki nousi tärkeään rooliin. Ryhmiin osallistuvat asiakkaat puhuivat tästä ryhmätoimintojen jälkeenkin työpajoilla ja täten tämä asia saavutti myös henkilöitä, jotka eivät itse osallistuneet ryhmätoimintoihin.

8.3 HANKKEEN TULOKSIA

Hankkeessa toteutettiin miestyön näkökulmaan orientoivia seminaareja, koulutusta miestyöhön, perustettiin miesnäkökulmaa edistäviä konsultatiivisia ryhmiä, yksilövalmennusta, ryhmätoimintaa, tuotiin miesnäkökulmaa eri järjestöjen ryhmien toimintaan. Hankkeen toiminnasta viestittiin koko hankkeen ajan aktiivisesti hyödyntämällä sähköisiä työvälineitä sekä lehdistöä. Aktiivinen viestintä lisäsi eri toimijoiden tietoisuutta Touri miehille hankkeesta ja sen toiminnasta.

Yksilövalmennuksien ja ryhmätoimintojen toteutuksen perusteena on käytetty kokonaisvaltaista osallistujien tarpeiden analyysia. Osan osallistujien kanssa hyödynnettiin työ- ja toimintakyvyn itsearviointimenetelmä Kykyviisaria. Hankkeen toiminnan tuloksena syntyi ryhdy ryhmäohjaajaksi koulutus sekä materiaalia joita hyödyntämällä mahdollistuu hankkeessa toimijoiden sekä muiden palvelujen tuottajien miestyöosaamisen lisääntyminen. Hankkeen kautta perustettiin miestyön foorumi, jonka tehtävänä on aktivoida miestyön kehittämistä, käyttöönottoa Meri-Lapissa. Lapin ammattikorkeakoulun pohjoinen hyvinvointi ja palvelut solmi yhteistyösopimuksen Miessakit RY:n Toiminnan miesten hankkeen kanssa. Yhteistyösopimus tukee miestyön foorumin toiminnan jatkumista Touri miehille hankkeen loppumisen jälkeen, toiminnan jatkuminen tapahtuu hyvinvointipysäkin kautta. Hankkeesta saatuja kokemuksia, koulutustuotteita, materiaaleja sekä julkaisuja voidaan hyödyntää maanlaajuisesti miestyön lisäämiseksi ja miesten ja naisten hyvinvointierojen kaventamiseksi. Kehittämistyötä tehtiin laajan viranomaisverkoston ja heidän asiakkaiden kanssa. Yhteistyötä tehtiin Kemin kaupungin työllisyyspalvelujen, TE-toimiston, kaupungin työttömien terveystarkastusten ja neuvolatoiminnan, Merivan, Majakan, Tornion työvoimalasäätion, kaupunkien sivistystoimen, varhaiskasvatuksen, Keminmaan ja Simon kuntien, 4H-kerhon, seudullisen kansalaisopiston Kivalo-opiston ja Tornion kansalaisopiston kanssa. Hankkeelle asetetut määrällisetkin asiakaskontaktointin tavoitteet saavutettiin.

Keväällä 2020 Korona viruksen aiheuttamien toimenpiteiden vuoksi hankkeen suunnittelemaa asiakastapaamista ja tilaisuuksia jouduttiin perumaan. Hanketoimijat alkoivat välittömästi näiden muutosten tultua voimaan kehittämään vaihtoehtoisia toimintatapoja. Yksilötapaamista tehtiin puhelimen, skypeen, microsoft teamsin välityksellä ja näiden suhteen kontaktoitavat henkilöt ovat olleet tyytyväisiä. Hankkeen toiminnan tuloksena hankkeeseen osallistuneiden miesten kouluttautumisen- ja työllistymisvalmiudet sekä hyvinvointiosaaminen lisääntyi. Miestyöhön liittyviä seminaareja järjestettiin verkkovälineitä hyödyntämällä. Hanketoimijat myös perehtyivät edelleen monipuolisesti hanketoimintoihin liittyvään materiaaliin ja kehittivät, kuvasivat hanketuotteita. Hanketuotteet ovat eri toimijoiden hyödynnettävissä. Meriva sr on hyödyntänyt toiminnassaan kyseisiä hanketuotteita. Lapin ammattikorkeakoulu voi myös hyödyntää hanketuotteita hankkeen jälkeenkin esim. hyvinvointipysäkin toiminnassa, opiskelijoille tarjottavissa vapaasti valittavissa opinnoissa.

Kerätyn asiakaspalautteen perusteella hankkeen puiteissa järjestetyt koulutuspäivät edistivät hankkeen tavoitteiden saavuttamista. Ryhdy ryhmäohjaajaksi koulutus

koettiin tavoitteiden mukaiseksi. Miesten ryhmätoimintaan osallistuneen haastattelun perusteella kyseinen ryhmätoiminta edisti osallisuutta, antoi välineitä ratkoa ongelmia, lisäsi tietämystä miehistä, vastaajan mukaan tällaista toimintaa voitaisiin tarjota enemmänkin miesten syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Hyvinvointiin liittyvät teemapäivät eivät asiakaspalautteen perusteella vastanneet toivotulla tavalla yhden kohderyhmän tarpeisiin. Todennäköisesti asiakasanalyysin tarkempi tekeminen olisi mahdollistanut kysynnän ja tarjonnan paremman kohtaanon. Myös ryhmän jakaminen pienryhmiin olisi voinut edistää tavoitteiden parempaa saavuttamista.

Työllisyyspalvelujen piirissä olevien ryhmien kanssa toteutettu työ- ja toimintakykyä edistävä ryhmätoiminta oli kohdeorganisaation työntekijän näkökulmasta perusteltua ja hyvin toimivaa heidän asiakkaiden tarpeiden näkökulmasta.

Kerätyn palautteen perusteella hankkeen yhteistyökumppanit olivat pääosin tyytyväisiä hankkeen toimintaan. Hankkeen ohjausryhmältä saadusta palautteesta välittyi pääosin tyytyväisyys hanketta kohtaan. Ammattikorkeakoulun toimijoiden erilainen tausta oli vahvuus ja mahdollisti monipuolisen palvelutarjonnan. Hankkeen myötä syntynyt laaja yhteistyöverkosto avasi monia käytännön toimintamahdollisuuksia mm. ryhmätoimintojen järjestämiseen sekä hyvinvointialalle opiskelevien käytännön harjoitteluun. Kansalaisopistoissa toteutettu ryhdy ryhmäohjaajaksi koulutus on valmis tuote tarjottavaksi myös hankkeen jälkeen eri toimijoille mm. ammattikorkeakoulun vapaasti valittaviin opintoihin. Miessakit ry piti yhteistyötämme hyvänä ja pyysi Lapin ammattikorkeakoulua kumppaniksi Toiminnan miehille 2021 liittyvään toimintaan.

Hankkeen toimintojen kautta ilmeni selvästi, millaisesta ongelmasta on kyse, kun mies joutuu tavanomaisten sosiaalisten roolien ulkopuolelle. Ulkopuolisuuden kokemusten pitkittyessä riski vaikealle syrjäytymiselle kasvaa. Ongelmien pitkittyessä on haasteellista löytää nopeaa ratkaisua ongelmiin. Syrjäytymisuhan alla oleville, syrjäytymisprosessissa oleville miehille pitäisi tarjota enemmän, nopeammin henkilökohtaista palvelua ja mahdollisuuksia osallistua tarpeiden mukaiseen ryhmätoimintaan. Sukupuolitietoisuuden, miestyöosaamisen lisäämiselle oli havaittavissa selkeä tarve sekä kohdeasiakkaissa että yhteistyökumppaneissa. Yleisestikin voidaan näiden hankekokemusten kautta olettaen todeta, että laajasti palvelusektorilla mm. sote-sektori, koulutus-sektori on tarvetta miestyöosaamisen lisäämiselle. Miestyöosaamisen lisääminen on yksi tehokas keino ennaltaehkäistä syrjäytymistä, lisätä miesten mahdollisuuksia parempaan elämään.

9. Jatkokehittämisen haasteita

Touri Miehillä – Miesten työ- ja toimintakyvyn parantaminen Meri-Lapissa -hanke kuuluu Euroopan Unionin EU:n Työllisyyden ja työvoiman liikkuvuuden toimintalinjaan 3, jonka erityistavoitteena on (8.1) työ- ja koulutusurien sukupuolenumukaisen eriytymisen lieventäminen. Tähän toimintalinjaan kuuluvien hankkeiden tavoitteena oli tukea eri ikäisiä koulutukseen ja työelämään vahvistamalla heidän hyvinvointia, osallisuutta sekä työ- ja toimintakykyä. Tässä hankkeessa keskityttiin erityisesti miesten työ- ja toimintakyvyn edistämiseen.

Touri Miehillä -hankkeessa saavutettiin laadulliset tavoitteet ja osallistujamäärä tuplaantui. Kohderyhmänä olivat viranomaistoimijat ja heidän työttömät miesasiakkaat. Työttömien kohderyhmä saavutettiin suunnitelman mukaisesti palvelujen tuottajien ja yhteistyöorganisaatioiden kautta. Hankkeen kohderyhmä oli 18-64 vuotiaat miehet. Erityisen kiinnostuksen kohteena meillä olivat nuoret 18-25 vuotiaat. Heitä on vaikea palvelujen kautta saavuttaa. Eli haastetta oli saavuttaa palvelujen ulkopuolelle jääneet nuoret miehet, jotka eivät ole työssä, opiskelemissa tai armeijassa. Saavuttamattomien joukkoa pidetään yleensä syrjäytyneinä nuorina.

Syrjäytyneiden ja syrjäytymisriskissä olevien nuorten määrästä on keskusteltu vuosia. Lukumääräiset arviot vaihtelevat 14 000:n ja 100 000:n välillä. Suuri vaihtelu arvioissa johtuu siitä, että syrjäytymisellä ei ole vakiintunutta määritelmää. Määrää on haasteellista arvioida. Tilastoilla voidaan kuvata erilaisia huono-osaisuuden tiloja tai syrjäytymisen riskejä, kuten osallistumattomuutta yhteiskunnan toimintaan (esim. koulutus tai työmarkkinat) tai ei-toivottuja elämäntapahtumia (esim. työkyvyttömyys, huostaanotto, sairaus, kuolema). Poikkileikkaustilastoista ei voi vielä sanoa, kuka on syrjäytynyt, vaan korkeintaan sen, keille ja monelleko on kasaantunut riskitekijöitä. Evan helmikuussa 2012 julkaistu raportti ”Hukassa - Keitä ovat syrjäytyneet nuoret?” esitti, että Suomessa on noin 51 300 syrjäytynyttä. Luku kertoo 15–29 -vuotiaiden vain perusasteen suorittaneiden työttömien työnhakijoiden (18 800) ja työvoiman ja koulutuksen ulkopuolisten nuorten (pl. kotonaan lapsia hoitavat naiset) (32 500) yhteismäärän vuonna 2010. (Myrskylä 2012).

Hankkeen aikana merkittäväksi näkökulmaksi on tullut varhaisen puuttumisen tärkeys. Lapsuuden aikaiset oppimisvaikeudet tulevat ilmi työllisyyspalvelujen asiakkuuksissa. Kun tätä selvitetään, huomataan että vaikeuksia on todettu jo varhaiskasvatuksessa. Varhaisen puuttumisen tarvetta, kohtaamisen kehittämistä ja palvelujen

tuottajien sitoutumista rinnalla kulkijaksi pojat tarvitsevat kouluissa ja miehet elämänsä solmukohdissa.

Suomalaisessa yhteiskunnassa on pitkään puhuttu siitä, että syrjäytymisen ehkäisemisen investoinnit pitäisi kohdentaa ”riittävän aikaiseen vaiheeseen”. Me-säätiön ja THL:n rakenteilla oleva malli on työkalu, joka osoittaa millaisia yhteyksiä erilaisilla syrjäytymistä aiheuttavilla tekijöillä on toisiinsa. (Me säätiö & THL 2018) Sen avulla on mahdollista arvioida missä elämänvaiheessa syrjäytymisen ehkäisemiseen kannattaa panostaa. Työkalua hyödyntämällä voidaan tarkastella muun muassa, kuinka suuren osan nuorten toimeentulotuen tarpeesta, olisi voinut ennustaa varhaislapsuuden riskitekijöiden kautta. Työkalu antaa viitteitä siitä, että se ”riittävän aikainen vaihe” on perheiden tukeminen jo ennen lasten syntymää. Toisaalta malli osoittaa myös sen, että kaikki syrjäytyminen ei ole ylisukupolvista huono-osaisuutta. Työkalusta voidaan nähdä esimerkiksi, kuinka niistä nuorista, jotka vuonna 2016 täyttivät 29 -vuotta, on mielenterveyssyistä työkyvyttömyyseläkkeellä peräti 926 henkeä (1,6 % ikäluokasta). Tästä ryhmästä vain 71 tuli perheistä, joissa vähintään toisella vanhemmista on mielenterveyssyistä johtuvia sairaalakäyntejä tai työkyvyttömyyseläke. Kun tarkastelee työkalua vielä laajemmin, huomaa että noin kaksi kolmasosaa niistä nuorista, jotka ovat työkyvyttömyyseläkkeellä, tulevat perheistä, joissa ei ollenkaan syrjäytymisen riskitekijöitä.

Keskustelu- ja kriisikeskuksen päällikkö Routiainen Heidi (2018) kirjoittaa blogissaan, että kasva joukko nuoria aikuisia voi hiljaa pahoin. Keskuudessamme elää näkymätön joukko ”salaria syrjäytyneitä” nuoria aikuisia, joiden mieli ei kestä kilpailuyhteiskunnan paineita. Elina Marttinen selvitti väitöskirjassaan (2017), mikä voi mennä pieleen nuorten ihmisten identiteetin kehityksessä. Millaisia tavoitteita nuoret silloin asettavat, ja kuinka tällainen epäselvä identiteetti on yhteydessä niin yksilöiden pahoinvointiin kuin hankaluuksiin toimia yhteisöjen ja yhteiskunnan kanssa. Identiteetillä tarkoitetaan ihmisen käsitystä itsestään: kuka hän on, mitä hän haluaa ja mitä tavoittelee. Nuorille selkeän identiteetin muodostaminen on yksi tärkeistä kehitystehtävistä, mutta osalle nuorista identiteetti jää epäselväksi ja hajanaiseksi. Tutkimuksessa selvitettiin myös opiskelu- ja työuraan liittyviä tavoitteita. Nuoret eivät ole koskaan olleet näin hukassa.

Mitä sitten pitäisi tehdä? Vuonna 2018 Suuri seurantatutkimus ikäluokasta 1997 paljasti, kuinka Suomen kansan jakautuminen etenee. Tästä poliitikot huolestuivat. ”Meidän on väistämättä koettava palveluita paremmin niin, että ammattilaiset tekevät yhteistyötä ja on olemassa yksi vastuutaho”, perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko sanoo. ”Moni taho tarjoaa palveluitaan, mutta kokonaisvaltainen tuki perheille puuttuu.” Tämän julkaisun kirjoittajilla on neljäkymmentä vuotinen työkokemus sosiaali - ja terveysalalta, jossa on opetettu ja keskusteltu moniammatillisesta yhteistyöstä. Keskustelu edelleen jatkuu, kysymys kuuluu: koska ryhdytään toimintaan?

Elina Marttisen tutkimuksen perusteella identiteetin löytymistä ja saavuttamista edistävät kolmenlaiset tavoitteet. Ne ovat konkreettisia, kohdistuvat ulkomaailmaan ja omaan elämäntilanteeseen sekä suuntautuvat tulevaisuuteen. Oma identiteetti

alkaa selkiytyä tekojen kautta. Lisäksi konkreettinen vaivannäkö ja omaan menestykseen luottaminen läpi koko varhaisaikuisuuden edistää identiteetin selkiytymistä. Omaan tilanteen murehtimiseen ja siihen jumittuneet nuoret tarvitsevat tulla kuululuiksi. Tämä edellyttää avoimen keskustelukulttuurin luomista. Nuoret vertailevat helposti itseään toisiinsa. Jos on ekyksissä, voi näyttää siltä, että kaikilla muilla on selkeä suunta. Jos asioista puhuttaisiin avoimesti, identiteetin etsimisestä ja oman suunnan hakemisesta tulisi tavallista. Jos nuoria kuunneltaisiin, haahuilu ei aiheuttaisi samanlaista hätää kuin nyt. Asioihin löytyy usein jonkinlainen ratkaisu ja elämälle suunta. Toistemme kohtaaminen ja kuuleminen on Marttisen mukaan kaikkien vastuulla. (Marttinen 2017.)

Mitä sitten tämä kaikkien vastuu on? Me -säätö ja THL viittaavat perheiden tukemiseen jo ennen lasten syntymää. Suomessa on kattava neuvolapalvelu äitiysneuvolasta koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon saakka. Naisilla se jatkuu ehkäisy ja raskausajan seurantana. Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto on kaikille tarjolla. Perheet ovat lähes 100% neuvolan asiakkaita. Me säätö ja THL:n viittaama perheiden tukeminen on mahdollista. Neuvolassa työskentelevät terveydenhoitajat ja heidän tukunaan olevat muut asiantuntijat voivat tukea perheitä monin eri tavoin. Terveydenhuoltolain 2010/ 1326 pykälän 16 mukaisesti kunnan perusterveydenhuollon on neuvolapalveluja järjestäessään toimittava yhteistyössä varhaiskasvatuksesta, lastensuojelusta ja muusta sosiaalihuollosta, erikoissairaanhoidosta vastaavien sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa. Perheiden tukeminen vanhemmuuden ja muun perheen hyvin voinnin osalta on lain mukaan neuvolan perustehtävää.

Neuvolassa seurataan ansiokkaasti lasten kasvua ja kehitystä. Siellä seurataan lasten neurologista kehitystä 2,5- 6 vuotiaiden lasten osalta ns. Lene-testillä. Lenen tavoitteena on löytää mahdollisimman varhain sellaiset kehitykselliset ongelmat, jotka voivat ennakoida koulussa oppimisvaikeuksia. Tässä on yksi merkittävä ennakkointimahdollisuus, jolla voitaisiin osaltaan ehkäistä syrjäytymistä. Testituloksen tulkinta on tärkeä tehdä oikein ja yhteistyössä neuvolalääkärin kanssa. Moniammatillinen yhteistyö korostuu, jos lapsen kehityksessä havaitaan poikkeavuuksia. Vanhempien ja päivähoiton kanssa yhteistyössä suunnitellaan tukitoimet, jotka aloitetaan kotona ja päivähoitossa heti kun ongelma on havaittu. Vanhemmille tulee kertoa mitä heidän tulee tehdä, jotta lapsen tilanne saadaan korjaantumaan. Selvät konkreettiset ohjeet ja tiheämpi seuranta kuuluvat neuvolan toimintaan. Terveydenhoitajien ja neuvolalääkäreiden tulee ottaa huoli lapsen kehityksestä puheeksi ja tarjota tuki, jotta lapsen kasvu ja kehitys voisi edetä mahdollisimman hyvin. Tämä tuki jatkuu esiopetuksessa, koulussa ja edelleen jatko-opinnoissa. Vanhempien ohjaus ja tuki kuuluu huolen puheeksi ottamisen prosessiin. Ammatillaiset tietävät tutkitun tiedon valossa, että mitä lapsen elämässä tapahtuu, jos lapsi ei saa tukea kehityksellisiin ominaisuuksiin.

Nuorten syrjäytymisen ehkäisyn haasteeksi nousee nuoren elämän ja koulutuspolun siirtymävaiheiden viranomaistoiminta. Torniossa on toiminnassa monialainen nuorten palveluverkosto, TOHJAAMO. Siinä ovat mukana koulutoimen, nuorisoneuvoston, etsivä nuorisotyön, A-klinikan, Peräpohjola Opiston, Tornion yhteislyseon lukion, seurakunnan, TE-toimiston, Tornion Työvoimalasäätöön, järjestöjen,

Ammattiopisto Lappian, Haaparannan sosiaalitoimen, nuorisopalvelun, lapin poliisin, LPSHP:n psykiatrian poliklinikka, sosiaalitoimiston ja opiskelijaterveydenhuollon edustajat. Tohjaamo on kaikkien torniolaisten alle 30-vuotiaiden matalan kynnyksen monialainen palveluverkosto. Sieltä nuori saa tietoa, neuvontaa, ohjausta sekä palveluja. Se on verkosto, jonka toimijat tarjoavat yhdessä monialaisesti palveluita työllistymiseen, koulutukseen, asumiseen, elämänhallintaan ja hyvinvointiin liittyen. (Tohjaamo 2019)

Touri Michille - hankkeessa on tultu samaan päätelmän kuten Rätty ja Pietiläinen (2020) kirjoittavat Palvelutarpeesta palvelutuotteeksi -raportissa. Kun kyseessä ovat työn ja opintojen ulkopuolella olevat nuoret aikuiset, on heidän kohdallaan ensiarvoisen tärkeää tunnistaa luottamuspuulan ja epäonnistumisen myötä syntyneiden kielteisten ajattelumallien ja sosiaalisten tai oppimisvalmiuksien puutteiden myötä syntynyt kehä, jonka purkaminen vaatii pitkäjänteistä ja periksiantamatonta työstämistä nuoren tilanteeseen perehtyneen ammattilaisen kanssa. Tämä edellyttää nuoren rinnalla kulkemista, nuoren palveluun saattamista, nuoren toiveiden aitoa kuuntelemista ja kohtaamista, kontaktin säännöllistä ja aloitteellista ylläpitämistä, ”kiinni pitävää ympäristöä” (Rätty & Pietiläinen 2020, 125).

Ennaltaehkäisevän työn merkitys korostuu ja se tarkoittaa myös riittävän henkilöstön varaamista työtä tekemään. Jos sosiaali- ja terveysalan henkilöstö on alimitoitettua, ei toiminta voi olla lain ja asetusten mukaista. Sama tilanne on muillakin viranomaisilla. Kohtaaminen ja kuuntelu vaativat aikaa ja ammattitaitoa. Mahdollistuu syrjäytymistä ennaltaehkäisevä työ aidolla moniammatillisella yhteistyöllä, jolla myös ammattilaiset vastavuoroisen keskustelukulttuurin kautta saavuttavat laajentuneen yhteisymmärryksen perheen, lapsen tai nuoren avun tarpeesta? Avun tarpeen laaja-alainen oivaltaminen mahdollistaneen tukitoimien organisoinnin lapsi-, nuori- ja perhelähtöisesti. Millainen tulos saadaan, jos lasketaan esimerkiksi Meri-Lappi alueen tukitoimia tarvitsevien perheiden määrä ja julkisen palvelun työntekijöiden määrä? Kuinka monta perhettä jää yhden työntekijän vastuulle palveluverkosta koordinoimaan perhelähtöisen palvelusuunnitelman mukaiseen toimintaan?

REFERENSSILÄHTEET

Marttinen, E. 2017. Deciding on the direction of career and life: Personal goals, identity development, and well-being during the transition to adulthood. Teos on julkaistu sarjassa Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 584, 76 s., Jyväskylä 2017, ISSN 0075-4625; 584; ISBN 978-951-39-7093-2 (nid.); ISBN 978-951-39-7094-9 (PDF). Linkki väitöskirjan pdf-versioon: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7094-9>

Marttinen, E, 2017. Hakupäivä 21.9.2020 <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/11/07/nuoret-eivat-ole-koskaan-olleet-nain-hukassa-kolme-eri-ikaista-suomalaista>

- Me -säätio & THL. 2018. Missä elämänvaiheessa syrjäytyminen syntyy? Me-säätion ja THL:n rakentama malli syrjäytymisen dynamiikasta auttaa kohdentamaan palvelut oikeisiin kohtiin. Työryhmä: Pekka Pulli Me-säätio, Tiina Ristikari THL, Jussi Pyykkönen, Juha Kivelä THL, Marko Merikukka nTHL ja Niko Eskelinen UTA/UTU Hakupäivä 18.9.2020 <http://data.mesaatio.fi/syrjaytymisen-dynamiikka/>
- Myrskylä P (2012) Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? EVA Analyysi 19/2012. Hakupäivä 21.9.2020 https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjaytyminen
- Rouhiainen, H. (2018) Kasvava joukko nuoria aikuisia voi hiljaa pahoin. Hakupäivä 21.9.2020. <https://www.helsinkimissio.fi/blogit/helsinkimissio-blogi/kasvava-joukko-nuoria-aikuisia-voi-hiljaa-pahoin>
- Räty, R. & Pietiläinen, R (toim.) 2020. Palvelusta palvelutuotteeksi. Sosiaalisen kuntoutuksen aseman ja toimintojen vakiinnuttaminen palvelujärjestelmässä – SOKU2 -hankkeen tuotoksia, tuloksia ja kokemuksia. LAPIN AMKIN JULKAISUJA Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset 1/2020.
- Terveydenhuollon laki 2010. Hakupäivä 22.9.2020 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326#L2P15>
- Tohjaamo, 2019. Hakupäivä 22.9.2020 <http://212.50.147.150/d5web/kokous/20194087-8-1.PDF> <https://www.tohjaamo.fi/>
- Nuorten mielenterveysongelmat yleistyneet tytöillä ja pojilla oppimisvaikeudet. MTV Uutislähetys 12.11.2018. Hakupäivä 21.9.2020. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/nuorten-mielenterveysongelmat-yleistyneet-tytoilla-mielialahairioita-pojilla-oppimisvaikeuksia/7160414#gs.ggsnh3>
- Suuri seurantatutkimus ikäluokasta 1997. Helsinginsanommat 12.11.2018 Hakupäivä 21.9.2020. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000005897246.html>

Kirjoittajat

Kauppila, Hannele
terveydenhoitaja YAMK,
Joukkueenjohtaja-kouluttaja sekä Seurakehittäjä Suomen jääkiekkoliitto
Touri Miehillä-hankkeen ohjausryhmän puheenjohtaja Lapin AMK
Osaamispäällikkö, Tulevaisuuden terveysterveystoiminta -osaamisryhmä
Pohjoinen hyvinvointi- ja palvelut -osaamisalue

Lipponen, Tarja
SHO, TtM, työnohjaaja, Lehtori
Projektityöntekijä Touri Miehillä -hanke Lapin AMK
Projektipäällikkö Touri Miehillä -hanke Lapin AMK

Marttala, Timo
YtM. Lehtori
Projektityöntekijä Touri Miehillä -hanke AMK

Mylläri, Birgit
SHO, KM, psykoterapeutti, Lehtori
Projektipäällikkö Touri Miehillä -hanke Lapin AMK

LIITE 1

USB-muistitikun sisällysluettelo

1. Johdanto

2. Työ- ja toimintakyky

- Omalla osaamisella töihin
- Työkyky-, työhyvinvointi ja terveys
- Työttömyys elämäntilanteena
- Yksilöohjaus työ- ja toimintakyvyn edistämisessä

3. Terveyttä ja hyvinvointia edistävä materiaali

- Ryhmät: kuntosaliryhmä, levyraati, maahanmuuttajaryhmä, ruokaryhmä
- Haastattelumalli tutustumiseen
- Haitalliset tulkintamalli
- Myönteisiä stressinhallintakeinoja
- Mielen hyvinvointia tukevaa materiaalia
- Mitä sinulle kuuluu kortit
- Hyvä elämä
- Kahoot -pelit
- Kuinka sinä kumitat- opetustapahtuma
- Seksuaalisuus ja seksi esityksen taustamateriaali
- Seksuaalisuus ja seksi
- Testosteroni -esityksen taustamateriaali
- Testosteroni- mitä siitä on hyvä tietää
- Virtsaamiseen liittyvät vaivat, taustamateriaali
- Virtsaamiseen liittyvät vaivat

4. Miestyösaamista tukeva materiaali

- Hoitosuositus miesten ja poikien kanssa työskenteleville
- Pojat ovat poikia, mutta miksi
- Tarinoita miehistä ja elokuvia miesten näkökulmasta

5. Luentomateriaalit

- Aineiston esittely
- Työttömyys elämäntilanteena
- Pojasta mieheksi, kasvun kokemukset ja rooliodotukset
- Koulutuksen, työ- ja toimintakyvyn haasteet
- Loppuseminaarien luentomateriaali

6. Miestyö

- Hyvinvointia koko perheeseen
- Miehen näkökulma
- Neuvolat, toimintamalli

7. Suo, susiraja ja segregatiohanke

- Ensimmäiset koulutuspäivät
- Syrjäytymisen moninaisuus – 2.koulutuspäivä
- Lapin koulutukset 3
- Mitä tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat
- Hankkeen esittely

8. Teams -luennot ja digitarinat

9. HeliHahmotus

Touri Miehille – Miesten työ- ja toimintakyvyn parantaminen Meri-Lapissa (2018-2020) on Euroopan Sosiaalirahaston tukema hanke, jossa on kehitetty yhdessä kohderyhmäläisten kanssa miesten osallisuuden ja hyvinvoinnin edistymisen mahdollisuuksia kohti omaa työ- ja toimintakykyään. Yhdessä tekemisen, ajattelun ja oivallusten prosessit ovat johtaneet meidät pohtimaan miehiin kohdistuvia kulttuurisia rooli-odotuksia, joiden ristipaineessa pojat ja miehet joutuvat omaa itseään rakentamaan.

Julkaisussa kuvataan hankkeessa toteutettuja toimenpiteitä, tuloksia ja niitä ohjaavia tausta-ajatuksia miesten näkökulmasta. Hankkeessa solmittiin yhteistyö valtakunnallisen Miessakit ry:n Toiminnan miesten ja LapinAMK:n Kemin Tulevaisuuden terveysterveystoiminnan -osaamisryhmän kanssa. Hankkeessa käynnistettiin Miestyöverkosto Meri-Lappiin.

Suosittellemme julkaisua pojille, miehille ja heidän kanssaan työskenteleville. Toivon Sinulle oivalluksen hetkiä miesten kohtaamiseen. Tervehdi, kuuntele, tarkenna ja ole saatavilla.

LAPIN AMK⁷
Lapland University of Applied Sciences

www.lapinamk.fi

ISBN 978-952-316-369-0